

گزارش شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت در سال ۲۰۱۰

(شامل رتبه‌بندی کشورها از نظر احترام به حقوق مالکیت و استنتاج‌های آن)

این متن ترجمه‌ای است از:

*"International Property Rights Index 2010 Report
Property Rights Alliance"*

کد موضوعی: ۳۲۰

شماره مسلسل: ۱۰۴۹۸

دفتر: مطالعات محیط کسب‌وکار

آبان‌ماه ۱۳۸۹

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	مقدمه
۳	گزارش شاخص بین المللی حقوق مالکیت ۲۰۱۰
۷	پیشگفتار
۱۲	فصل اول - مقدمه
۱۴	فصل دوم - حقوق مالکیت و توسعه اقتصادی
۱۶	فصل سوم - اجزای تشکیل دهنده شاخص و پوشش دهی آن
۲۴	فصل چهارم - نتایج
۴۰	نتیجه گیری
۴۰	منبع و مأخذ

گزارش شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت در سال ۲۰۱۰ (شامل رتبه‌بندی کشورها از نظر احترام به حقوق مالکیت و استنتاج‌های آن)

چکیده

سازمان اتحاد حقوق مالکیت از سال ۲۰۰۷ میلادی با تعریف مؤلفه‌های حقوق مالکیت و شاخص بین‌المللی مربوطه (IPRI)، همه‌ساله وضعیت حقوق مالکیت در بیش از یکصد کشور جهان را می‌سنجد و کشورها را از این نظر رتبه‌بندی می‌کند.

گزارش ۲۰۱۰ شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت، ۱۲۵ کشور را که ۹۷ درصد تولید ناخالص داخلی جهان را در اختیار دارند، دربر گرفته است ولی شامل ایران نمی‌شود. شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت، مؤلفه‌های حقوق مالکیت را در سه دسته کلی محیط حقوقی و سیاسی، حقوق مالکیت فیزیکی و حقوق مالکیت فکری دسته‌بندی کرده و وضعیت کشورهای حاضر در این رتبه‌بندی را نسبت به مؤلفه‌های فوق نیز ارزیابی کرده است. این رتبه‌بندی و استنتاج‌های مربوطه نشان می‌دهد کشورهای با اقتصاد شفاف‌تر و سالم‌تر در رتبه‌های بالاتر و کشورهای دارای بخش غیررسمی بزرگ‌تر و اقتصاد ضعیف‌تر در رتبه‌های پایین‌تر در رتبه‌بندی بین‌المللی شاخص حقوق مالکیت قرار گرفته‌اند.

مقدمه

حقوق مالکیت به معنی امکان تصرف آزادانه و انحصاری در دارایی‌های شخصی، یکی از مهمترین مؤلفه‌های مؤثر در توسعه اقتصادی و محیط کسب‌وکار است که متأسفانه در کشور ما ماهیت و آثار آن در اقتصاد برای سیاستگذاران و حتی محافل علمی اقتصادی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. از حدود دو دهه پیش، هرناندو دسوتو^۱ اقتصاددان پرویی با مطالعه در ریشه‌های عقب‌ماندگی کشورش به این نتیجه رسید که علت اصلی فقیرماندن مردم پرو این است که ساختار پیچیده، غیرمنعطف و فاسد دیوان‌سالاری دولتی در این کشور، مردم را به سوی اقتصاد غیررسمی رانده و باعث شده حقوق مالکیت در این کشور محترم شمرده نشود و در نتیجه فقرا و اغلب مردم نتوانند از دارایی‌های خودشان به‌طور آزادانه بهره‌برداری کنند.

1. Hernando De Soto

دستو در سال‌های ۱۹۸۶ و ۲۰۰۰ با نگارش کتاب‌های «راهی دیگر» و «راز سرمایه» به شهرت جهانی رسید و توانست توجه سیاستمداران و تصمیم‌سازان اقتصادی در جهان سوم و حتی بانک جهانی را به موضوع حقوق مالکیت، کاهش هزینه مبادله و کاهش دیوان‌سالاری برای شفاف کردن اقتصاد و حرکت دادن اقتصاد غیررسمی به سوی اقتصاد رسمی جلب کند.

دستو در سال ۱۹۷۹، مؤسسه آزادی و دمکراسی (ILD) را در پرو تأسیس کرد و به اشاعه نظراتش همت گماشت. مقامات و سیاستگذاران کشورهای مختلف جهان سوم از مشورت‌ها و پیشنهادهای او برای ارتقای حقوق مالکیت کاهش دیوان‌سالاری و بهبود محیط کسب‌وکار بهره‌مند شده‌اند. تهیه «شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت» (IPRI)، یکی از مهمترین اقدامات مؤسسه آزادی و دمکراسی است که از سال ۲۰۰۷ میلادی براساس ده شاخص، وضعیت حقوق مالکیت در ده‌ها کشور را محاسبه و با هم مقایسه می‌کند.

گزارش حاضر ترجمه چهارمین گزارش شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت است که در سال ۲۰۱۰ تهیه شده است. این گزارش به شکل جالب توجهی، ارتباط احترام به حقوق مالکیت و شاخص‌های توسعه‌یافتگی کشورها را ثابت می‌کند و نشان می‌دهد در کشورهای ثروتمند، حقوق مالکیت محترم شمرده شده و در کشورهای فقیر، حقوق مالکیت محترم نیست. هرچند این گزارش و تحقیق‌های مربوطه علی‌بودن رابطه حقوق مالکیت و توسعه و رشد اقتصادی را اثبات نکرده ولی همین دستاوردهای موجود اهمیت فوق‌العاده حقوق مالکیت و لزوم توجه بیشتر کشورهای جهان سوم به این موضوع را آشکار می‌سازد.

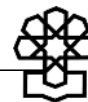
تهیه‌کنندگان این گزارش همچنین توانسته‌اند با استفاده از تعریف و مصادیق حقوق مالکیت، بحران اقتصادی جهان در دو سال اخیر را تشریح و تحلیل کنند.

از آنجا که ادبیات مربوط به حقوق مالکیت در کشور ما کمتر تولید، ترجمه و منتشر شده، گروه مطالعات محیط کسب‌وکار در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی متن کامل گزارش سال ۲۰۱۰ شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت را جهت استحضار نمایندگان و سیاستگذاران محترم قوه مقننه و محافل اقتصادی - سیاسی کشور ترجمه و تقدیم می‌دارد.

امید می‌رود این گام کوچک، باعث جلب توجه محافل علمی و سیاستگذار به اهمیت موضوع «حقوق مالکیت» شود و در آینده بتوانیم قوانین، مقررات و رویه‌های جاری در کشورمان را از نظر حقوق مالکیت ارزیابی و اصلاح کنیم.

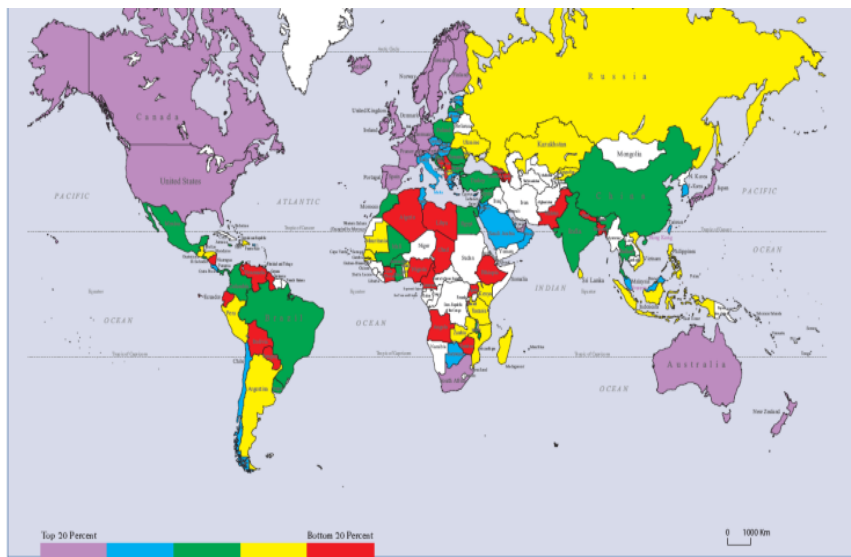
گروه مطالعات محیط کسب‌وکار

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

گزارش شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت ۲۰۱۰

شکل وضعیت نسبی کشورهای جهان برحسب شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت

توضیح: کشورهای مشخص شده به رنگ سفید - از جمله ایران - در رتبه‌بندی این شاخص منظور نشده‌اند.

پیام هرناندو دسوتو

در سال ۲۰۰۷ سازمان اتحاد حقوق مالکیت، در چارچوب بورس تحقیقاتی هرناندو دسوتو، نخستین گزارش شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت (IPRI) را منتشر ساخت. هدف از تهیه این گزارش سالیانه، ایجاد جامع‌ترین و مفصل‌ترین ارزیابی از وضعیت حقوق مالکیت در سطح جهان است. در شاخص سال ۲۰۰۷ وضعیت حمایت از مالکیت فیزیکی و فکری در ۷۰ کشور جهان امتیازدهی و رتبه‌بندی شده بود. اکنون در چهارمین گزارش که برای سال ۲۰۱۰ تهیه شده تعداد کشورهای موجود در شاخص با بررسی‌های دقیق علمی به ۱۲۵ کشور افزایش یافته است.

هرساله این واقعیت بر همگان روشن‌تر می‌شود که به‌زیستی اقتصادی پیوندی ناگسستنی با حقوق مالکیت تحت حمایت قانون دارد. گزارش سال ۲۰۱۰ مجدداً همبستگی قوی بین کشورهایی که پررونق‌ترین اقتصادها را دارند و آنهایی که نظام حقوق مالکیت مستحکم دارا هستند را به نمایش می‌گذارد. در این گزارش نشانه‌های امیدوارکننده‌ای از بهبودی شاخص در برخی کشورها دیده می‌شود. درحالی که وجود روندهای اختلال‌زا در سایر کشورها جای توجه و نگرانی دارد. در نتیجه چهار سال جمع‌آوری داده‌ها، اینک ما می‌توانیم تصویری متنوع‌تر از وضعیت حقوق مالکیت را در هریک از کشورهای امتیاز گرفته شده مشاهده کنیم.

درحالی که اهمیت حقوق مالکیت در سلامت اقتصادی بیش از هر زمان دیگر به رسمیت شناخته شده است، فضای زیادی برای بهبود بسیار بیشتر شرایط هنوز باقی است. معمولاً کشورهای درحال توسعه از ضعف حمایت از حقوق مالکیت فیزیکی و فکری رنج می‌برند. بسیار ضروری است که این حمایت‌ها افزایش یافته و همه مردم را زیر پوشش قرار دهد، به‌ویژه در اوضاع خراب اقتصادی این ضرورت بیشتر احساس می‌شود. تلاش‌هایی از قبیل تهیه این گزارش به فهم و درک سیاستمداران، دانشگاهیان و کارآفرینان درباره نیاز جدی به تقویت حقوق مالکیت در سطح جهان بسیار کمک می‌کند.

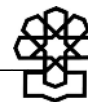
تولید شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت نیازمند جمع‌آوری و معنادار ساختن مقدار زیادی از داده‌هاست. این وظیفه به‌ویژه در مورد کشورهای مشکلی‌تر می‌شود که عمده فعالیت اقتصادی در بخش غیررسمی صورت می‌گیرد - همان کشورهای که بیشترین نیاز را به حمایت از حقوق مالکیت دارند. من به ویکتوریا استروکوا پژوهشگرمان تبریک می‌گویم که با کاری خستگی‌ناپذیر در بسط دادن، بررسی و تولید ویراست ۲۰۱۰ شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت نقش اساسی را برعهده داشت.

با احترامات فائقه

هرناندو دسوتو

رئیس مؤسسه آزادی و دموکراسی

لیما، پرو

نامه مدیر اجرایی اتحادیه حقوق مالکیت

همان‌طور که در گذشته نیز بارها گفته شده است، اهمیت حقوق مالکیت فردی، بی‌حد و اندازه است. در زمانی که با سایه انداختن مقررات و تنظیم‌های افراطی دولتی بر بخش خصوصی، حق مالکیت خصوصی ما نادیده گرفته شده و زیر پا گذاشته می‌شود، مهم است که چنین واقعیتی را هرچه بیشتر روشن سازیم و بازتاب‌های منفی این مقررات بر آزادی شخصی را آشکارتر کنیم.

اتحادیه حقوق مالکیت^۱ در همکاری با شرکای بین‌المللی خود، افتخار می‌کند که چهارمین ویراست شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت را منتشر می‌کند. هدف از این شاخص اندازه‌گیری میزان حقوق مالکیت در کشورهای سراسر جهان است و اینکه اهمیت حقوق مالکیت در دستیابی به به‌زیستی این کشورها را برجسته‌تر سازیم. اکنون بیش از همیشه ضرورت دارد تا مسئله حقوق مالکیت مورد تأکید قرار گیرد تا اطمینان حاصل گردد که سیاستمداران اطراف جهان تصمیماتی می‌گیرند که در جهت حمایت بیشتر از حقوق مالکیت، چه فیزیکی و چه فکری باشد. با این کار موفقیت اقتصادی تضمین می‌شود.

به‌زیستی اقتصادی و حقوق مالکیت همبستگی مثبتی دارند. این همبستگی با این واقعیت ارتباط می‌یابد که نوآوری و سرمایه‌گذاری در محیط‌هایی بیشتر رشد می‌کند که شهروندان نسبت به حمایت از دارایی‌های خویش مطمئن باشند. در کشورهایی که سطوح پایینی از حقوق مالکیت دارند، بیشتر افراد نوآور و خلاق به کشورهای توسعه‌یافته با بخش خصوصی گسترده‌تر و توانمندتر مهاجرت می‌کنند. مهاجرت این نوآوران باعث افت رشد اقتصادی در کشورهای مهاجرفرست می‌شود. قانونگذاران کشورهای درحال توسعه باید این رابطه تغییرناپذیر بین رشد اقتصادی و حقوق مالکیت را درک کنند تا به اقتصادی سالم‌تر دست یابند.

در شرایطی که افراد بسیاری در سطح جهان شاهد از دست دادن حقوق اساسی مالکیت خویش به‌واسطه بحران اقتصادی جهانی هستند، ما امیدواریم که گزارش امسال ابزار مفیدی برای سیاستمداران، دانشگاهیان و مؤسسات پژوهشی در جهت حمایت از آن‌دسته از اصلاحات باشد که با تضمین حقوق مالکیت اساسی، تأثیر مثبتی بر جمعیت جهان بگذارند.

ما در اتحادیه حقوق مالکیت، مایل هستیم از همه شرکا و سایر همیاران به‌خاطر سخت‌کوشی که در تهیه گزارش سال ۲۰۱۰ به خرج دادند سپاسگزاری کنیم. افزون بر این مایلیم از نویسنده شاخص امسال، ویکتوریا استروکوا به‌خاطر وقت و از خودگذشتگی که صرف موفقیت این گزارش کرد تشکر کنیم.

1. Property Rights Alliance (PRA)

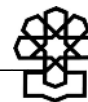

من همچنين مایلم سپاس ویژه خود را به هرناندو دسوتو نثار كنيم كه تعهد وی در تقویت آرمان حقوق مالکیت باعث برانگیختگی برنامه بورس پژوهشی هرناندو دسوتو در اتحادیه حقوق مالکیت شد.

با احترام

کلسی زاهورک

مدیر اجرایی اتحادیه حقوق مالکیت

پیشگفتار

بارون اس میترا^۱، مؤسسه آزادی (هند)

بحران مالی و اقتصادی که در دو سال گذشته جهان را درنوردید به علل زیادی نسبت داده می‌شود از اعطای اعتبارات بی‌حساب و کتاب گرفته، تا حرص آدمی یا عدم نظارت دولت بر ابزارهای مالی مهلک که کارشناسان بازارهای مالی خلق کرده بودند. درحالی که همه اینها نقش داشته‌اند، اما در مباحثات و گفت‌وگوهای عمومی یک علت اساسی بدبختی‌های اقتصادی کنونی نادیده گرفته شده است. به نظر من، این بحران مالی نتیجه اختلال یا قطع ارتباط بین مال^۲ و مالکیت^۳ (یا دارایی و دارندگی) است. اقتصادهای مدرن امروزی بر روی مالکیت روشن اموال و دارایی‌ها چه مرئی یا نامرئی بنا شده‌اند چه به شکل زمین، سهام شرکت‌ها یا دارایی فکری باشد. این شرایط مستلزم وجود قالب مورد پذیرش عموم در مستندسازی آن مالکیت، روش آسان مبادله مالکیت و انتقال دارایی‌ها و بازار بدون موانع دست‌وپاگیر که مبادلات را بتوان به‌نحوی انجام داد تا به کشف قیمت دارایی مربوطه منجر شود. به محض اینکه زنجیره مالکیت پاره شود، ارزیابی ارزش واقعی آن دارایی تقریباً ناممکن می‌شود. هرچند دسوتو اقتصاددان شناخته‌شده‌ای که راز دارایی‌ها را در کتاب راز سرمایه خویش پرده‌برداری کرد، به تازگی اینچنین نوشت:

«به اطراف خود نگاه کنید: هر چیز با ارزش اقتصادی که مالک هستید - سند خانه و خودرو، اوراق رهنی، حساب‌های دیداری، سهام شرکت‌ها، پیمان‌های تجاری، حق اختراع، طلب از سایر مردم (شامل ابزارهای مشتقه) - جملگی بر روی برگ کاغذ مستند شده‌اند. ما قادر به نگه‌داشت، انتقال، ارزیابی و گواهی - دادن ارزش چنین دارایی‌هایی فقط از طریق اسنادی هستیم که قانوناً به‌وسیله نظام فراگیر قوانین، رویه‌ها و استانداردها به تأیید و تصدیق می‌رسد. اطمینان داشتن به اینکه رابطه بین این اسناد کاغذی و هرکدام از دارایی‌های مستقلی که آنها نمایندگی‌شان را دارند هرگز سست نمی‌شود مستلزم وجود نظام مستحکم حقوق مالکیت قانونی است. این نظام، چنان اعتمادی به‌وجود می‌آورد که اجازه جریان‌یافتن اعتبار و سرمایه و فعال شدن همه بازارها را می‌دهد.»^۴

نخستین بمب ساعتی که در زنجیره شگفت‌آور رویدادهای منجر به بحران مالی منفجر شد بازار مسکن آمریکا بود. این بازار مدت‌های طولانی در مرحله رونق قرار داشت که با پشتیبانی سیاستگذاری عمومی و با هدف خانه‌دار شدن تعداد بیشتری از مردم میسر گردید و با شبکه پیچیده‌ای از نهادهای مالی تسهیل شد. این نهادهای مالی چه تحت مالکیت مستقیم دولت آمریکا

1. Barun S. Mitra

2. Property

3. Ownership

4. De Soto, H. Toxic paper, Newsweek, Retrieved from <http://www.newsweek.com/id/185814>, 21 February 2009.

(از قبیل گینی می)^۱ یا با پشتیبانی ضمنی از آنها (مثل فانی می و فردی مک)^۲ یا کاملاً خصوصی، زنجیره بسیار پیچیده و ماهرانه‌ای از اوراق بهادار به وجود آوردند که پس‌اندازهای سراسر جهان را به درون اوراق بهاداری هدایت کرد که در برابر اوراق رهنی گرفته شده از صاحبان خانه‌ها در آمریکا صادر شده بودند.

بانک‌ها این اوراق رهنی که از وام‌های اغلب ناچیز خانواده‌های آمریکایی نشئت می‌گرفت، را به ابزارهای معروف شده به اوراق بهادار به پشتوانه وام‌های رهنی^۳ تبدیل می‌کردند. برای مثال یک بانک خرده‌پا در شهری کوچک در ایالت تگزاس، اوراق رهنی خویش را یک کاسه کرده و آنها را به بانک سرپرستی منطقه انتقال می‌داد. در عرض چند روز یا حتی چند ساعت، این اسناد سر از نیویورک در می‌آورد که در آنجا یکی از ۶ مؤسسه رتبه‌بندی مجموعه اسناد پیش‌گفته را به لایه‌هایی از اوراق بهادار تبدیل می‌کرد. سپس مؤسسات رتبه‌بندی براساس آمارهایی که از وام‌های مسکن طی دهه گذشته داشتند تعیین می‌کردند که چه نسبتی از این اوراق بهادار باید رتبه AAA بگیرند (یعنی با کمترین ریسک که در نتیجه نرخ بهره پایینی داشتند) و چگونه ارتباط ریسک و بازده اوراق بهادار باقیمانده را تعیین کنند.

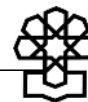
این اوراق پس از اینکه رتبه‌بندی شد به خریدارانی از سراسر جهان عرضه می‌شد - که می‌توانستند بانک‌ها، صندوق‌های پوشش ریسک یا صندوق‌های بازنشستگی باشند. اوراق بهادار با سرعت اینترنت از حومه شهری در آمریکا به شهری کوچک در آلمان مسافرت می‌کرد که این جابجایی اساساً ماهیت «مجازی» داشت. مؤسسه پس‌انداز در آلمان هیچ روشی برای ارزیابی ریسک اوراق در مالکیت خویش بجز حروف رتبه‌بندی که در نیویورک بر روی این اوراق زده شده بود نداشت. این ارزیابی ریسک‌ها با گذشت زمان ثابت باقی مانده و براساس یک سری نرخ‌های نکول تاریخی در دوران رشد مستمر قیمت‌های مسکن در آمریکا به دست آمده بود. وقتی قیمت‌ها شروع به کاهش کرد که اغلب در مورد تمام رونق‌ها و حساب‌های دارایی‌ها اتفاق می‌افتد، هیچ سازوکار قابل اتکایی برای ارزیابی مجدد ریسک مربوط به این اوراق بهادار وجود نداشت.

مشکلات تأمین مالی جاری به عینه نشان می‌دهد اگر رابطه بین دارایی و مالکیت به هم بخورد چه پیامدهای دردآوری خواهد داشت. برای نمونه، بازار سهام براساس افشاگری مداوم عملکرد مالی شرکت‌ها قادر به فعالیت سالم و درست است و از این امکانات برخوردار است که چنین اطلاعاتی را در مقایسه با سایر اطلاعات دارایی‌ها مبادله کند. نهادهایی مثل بازار سهام اجازه می‌دهند تا قیمت دارایی‌ها کشف شود. اگر زنجیره مالکیت از هم بگسلد، ارزیابی ارزش واقعی دارایی‌ها تقریباً ناممکن

1. Ginnie Mae

2. Fannie Mae and Freddie Mac

3. Mortgage-Backed Securities (MBSs)

می‌شود. این دقیقاً اتفاقی است که برای اوراق بهادار به پشتوانه وام‌های رهنی افتاد.

کاملاً روشن است که تلاش سیاسی در تقویت بخش مسکن آمریکا و سیاست پولی انبساطی باعث رشد مشتقات مالی جدید از طریق بسته‌بندی بیشتر وام‌های رهنی شد. همانند فرصت‌های گوناگون در زمان‌های گذشته مثل زمانی که داروهای قلبی، سرمایه‌گذاران قرن نوزدهم را مسحور خویش کرد یا فرانسویان در قرن هجدهم فریب شرکت لوییزیانا را خوردند، رونق مسکن در آمریکا در ابتدای قرن بیست‌ویکم ظاهراً چنین حس شادمانی در بین سرمایه‌گذاران به وجود آورد و آنها را غافل از این کرد که حساب دنباله‌های کاغذی مالکیت را داشته باشند. بنابراین سرمایه‌گذاران مسیر ارزش واقعی دارایی‌های اصلی و زیربنایی را گم کردند، اما برخلاف قرن‌های گذشته، امروز، املاک و مستغلات بخش بسیار کمتری از اقتصاد گسترده‌تر جهانی را تشکیل می‌دهند. همچنین اقتصاد جهانی در حال حاضر درهم‌آمیخته‌تر بوده و بنابراین پراکنده و متنوع است. در نتیجه اقتصاد جهان با وجود آشوب اقتصادی در مدت زمان کمتری در مسیر بهبودی قرار خواهد گرفت.

درحالی که توجه جهانی به سمت وضعیت اقتصادی آمریکا و سایر کشورهای توسعه‌یافته جلب شده است، این وضعیت همچنین باعث می‌شود تا بحران اقتصادی دائمی در بیشتر ملت‌های در حال توسعه و جوامع فقیر برجستگی خاصی پیدا کند. در این جوامع، به رسمیت شناختن حقوق دارایی‌ها و احترام به مالکیت ضعیف است و اغلب سند ملک و دارایی وجود ندارد. به نوعی اینها جوامعی هستند که فعالیت‌های اقتصادی غیررسمی جنبه مسلط را دارند، اما پیامدهای هر دو بسیار مشابه است: خشکیدن اعتبار. مشکل فقرا این نیست که آنها دارایی ندارند، بلکه در عوض آنها قدرت بهره‌برداری کارآمد از این دارایی‌ها را ندارند. بحران جاری به خوبی نشان داد که ثروتمندان نیز در عدم توانایی بهره‌برداری و به کار گرفتن دارایی‌هایشان به همان اندازه آسیب‌پذیر خواهند بود اگر که ارتباط خویش با اقتصاد واقعی و اسناد شفافیتی که نیاز دارند را از دست بدهند.

خوشبختانه، کشورهای توسعه‌یافته‌ای که نظام کاملاً تثبیت شده حقوق مالکیت دارند در موضع بسیار بهتری برای کنار آمدن و پشت سر گذاشتن آشوب اقتصادی فعلی قرار دارند. با وجود تمام گفتگوهایی که درباره این شدیدترین بحران اقتصادی پس از رکود بزرگ دهه ۱۹۳۰ می‌شود، هیچ‌کس ندیده است که خیابان‌های لندن یا نیویورک از صف بیکاران و بدبخت‌های در جلوی نوانخانه‌ها پر شده باشد. امروزه بنیان بسیار بزرگ‌تر سرمایه در این کشورها آنها را قادر ساخته است تا با بی‌نظمی و آشوب کمتری بحران را پشت سر بگذارند. به نظر می‌رسد مشکل این باشد که حتی این اختلالات به نسبت کوچک در محیط اقتصادی که در غیر این صورت آرام و قابل پیش‌بینی است، بیش‌درباره این اختلالات را به شدت بزرگنمایی می‌کند، به طوری که بحران قبلی تفاوت شدیدی با بعدی داشته است.

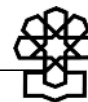
متأسفانه با این فرآیند بسیار مشابه بینش‌وری، بحران اقتصادی همیشگی در کشورهای فقیر جایی که میلیون‌ها انسان برای بقای خویش در اقتصاد غیررسمی مبارزه می‌کنند به صورت یک قاعده و نه استثنا دیده می‌شود. فقرای ملت‌های کمتر توسعه‌یافته برخلاف همتایان خویش در کشورهای توسعه‌یافته قیمت بسیار واقعی برای ناتوانی در خروج از اقتصاد غیررسمی می‌پردازند - حتی گاهی این قیمت را با از دست دادن جان خویش می‌پردازند.

یک عنصر حیاتی برای نظام کارآ و باثبات مالکیت دارایی‌ها، سامانه ثبت دارایی است. به نوعی دولت تنها نهادی است که دارایی‌ها را بازدید و واریسی کرده، مالکیتشان را به ثبت رسانده و سند مالکیت صادر می‌کند. در چنین محیط انحصاری، شگفت‌آور نخواهد بود که بیشتر دولت‌ها و مقامات دولتی تمایل پیدا می‌کنند تا به شکل رانت‌جوهای رفتار کنند که سامانه‌های ثبت دارایی را روشی برای حداکثرسازی درآمد شخصی می‌نگرند. در نقطه مقابل، سامانه ثبت باید ابزاری برای فراهم کردن حمایت، تسهیل مبادله دارایی و قابلیت سرمایه‌سازی باشد. بحران جاری در جهان ثروتمندان و بحران همیشگی در جهان فقرا باید ما را تشویق کند تا به دنبال روش‌های بدیل و معتبر برای ثبت و بایگانی دارایی‌ها باشیم.

برای نمونه، همه دارایی‌ها به خصوص دارایی‌های فیزیکی مرئی مثل زمین و سازه‌های بنا شده روی آن، به صورت محلی هستند. آیا جامعه محلی می‌تواند با حمایت نهادهایی مثل بانک‌ها و شرکت‌های بیمه و نقشه‌برداران خصوصی، فرآیند ثبت و بایگانی دارایی‌ها را به شیوه‌ای کارآتر انجام دهد؟ مزیت دیگر چنین رویکرد محلی شده این است که مردم محلی درک بسیار بهتری از نیاز به ثبت و رسمیت یافتن مالکیت دارایی پیدا می‌کنند.

بحران اقتصادی جاری که ریشه آن در مسکن و املاک بود، فرصت خیلی خوب برای مردم کشورهای ثروتمند و فقیر فراهم می‌کند تا نگاه تازه‌ای به اهمیت حقوق مالکیت بیاندازند و فهم و قدرشناسی ما از نظام مالکیت رسمی دارایی‌ها تجدید شود. شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت ۲۰۱۰ یک مقایسه منحصر به فرد از برخی پارامترهای کلیدی است و جنبه‌های متفاوت حقوق مالکیت را اندازه می‌گیرد که اهمیت ویژه‌ای در محیط اقتصادی جاری دارند.

من امیدوارم موضوعات آتی که گزارش شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت بررسی خواهد کرد امکان گنجاندن پارامترهای جدیدی را فراهم کند تا اطلاعات در رابطه با ثبت و بایگانی دارایی‌ها را بهتر نشان دهد و ارتباط آن با زندگی مردم در سراسر جهان را ملموس‌تر سازد.

درباره شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت ۲۰۱۰

این گزارش ویراست چهارم شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت را ارائه می‌کند.

شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت یک گزارش سالانه است که کشورها را برحسب حمایت آنها از حقوق مالکیت (فیزیکی و فکری) مقایسه می‌کند. مثل ویراست‌های پیشین شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت، گزارش ۲۰۱۰ به‌دنبال بررسی آثار محیط سیاسی و حقوقی قوی یک کشور است و اینکه رسمیت یافتن و ضمانت اجرایی‌دار شدن حقوق مالکیت فیزیکی و فکری چه تأثیری بر توسعه اقتصادی یک کشور دارد. گزارش امسال با استفاده از این سه متغیر که اجزای اصلی هستند وضعیت ۱۲۵ کشور را مقایسه می‌کند.

به‌دلیل گسترش برخی از منابع داده‌های اصلی و نیز تلاش مؤلفان در جمع‌آوری برخی از داده‌های ناقص، شاخص امسال ۱۰ کشور زیر را به فهرست خود افزوده است: گرجستان، غنا، ساحل عاج، قرقیزستان، لیبی، عمان، پورتوریکو، عربستان سعودی، سنگال و سوریه. این کشورها که از لحاظ جغرافیایی و اقتصادی بسیار متنوع هستند به جامعیت‌بخشی بیشتر شاخص کمک کردند، اما افزودن این کشورها تا حدی مانع مقایسه مستقیم رتبه‌بندی‌های شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت در این گزارش با گزارش سال قبل می‌شود. به خوانندگان یادآوری می‌شود که برخی تغییرات در جایگاه نسبی کشورها، بیانگر تغییرات در اندازه نمونه کشورهاست به‌جای اینکه تغییر محتوایی در رژیم حقوق مالکیت آن کشور رخ داده باشد. برای اینکه امکان ارزیابی تغییرات در عملکرد کشورها فراهم شود، نویسندگان جدول‌های جدیدی را ارائه می‌کنند که تغییرات در امتیازات مطلق برای شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت و اجزای آن را نشان می‌دهد.

از هنگام شروع به انتشار گزارش در سال ۲۰۰۷ نویسندگان بر شناسایی منابع داده‌ها متمرکز شده‌اند که به بهترین نحو نقاط قوت رژیم مالکیت هر ملت را نشان می‌دهد در عین حال که ضرورت سازگاری شاخص را مد نظر دارد. شاخص ۲۰۱۰ از همان اجزا و منابع داده‌های شاخص ۲۰۰۹ استفاده می‌کند از طریق استفاده از جدول وزندهی یکسان، سازگاری با ویراست‌های پیشین را حفظ می‌کند. به‌علاوه، تحلیل گسترده داده‌های سال پیشین برای شناسایی هر مسئله‌ای که بتواند مانع مقایسه امتیازات در بین سال‌ها شود استفاده شده است. مشخصاً اینکه هرچا ممکن بود، امتیازات سال‌های پیشین مجدداً محاسبه شد تا هر تغییر قابل توجه در منابع داده‌ها یا روش‌شناسی کار در نظر گرفته شود.

با انجام این تغییرات، نویسندگان مطمئن‌گشتند که رتبه‌بندی‌های جدید محاسبه شده، متفاوت از رتبه‌بندی‌های اولیه نیستند. درحالی که رتبه‌بندی‌ها عمدتاً تأثیری نپذیرفتند، این تعدیلات اجازه تغییرات زیر در عملکرد دقیق‌تر یک کشور را داده است.

علاوه بر ارائه یک سنجه کمی از حمایت حقوق مالکیت، گزارش جنبه‌های مختلف حقوق مالکیت از طریق موردکاوی‌ها را برجسته می‌سازد. امسال مؤلفان با تشریح مساعی سازمان‌های همکار شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت اقدام به شناسایی مسائلی کردند که نیاز به شرح و تفصیل بیشتر در این شاخص داشت.

فصل اول - مقدمه

بزرگ‌ترین درسی که از تاریخ می‌توان آموخت، این است که مالکیت خصوصی، پیوندی ناگسستنی با تمدن دارد.

لودویگ فون میزس

حقوق مالکیت، نقش مهم و اغلب نادیده گرفته شده در خلق ثروت و شکوفایی اقتصادها دارد. حقوق مالکیت کاملاً تثبیت شده و مورد احترام، به آحاد جامعه امکان می‌دهد تا از ثمرات کار (یدی و فکری) خویش به صورت تمام و کمال بهره‌مند شوند و برای استفاده کارآ از منابع انگیزه پیدا کنند، اما همان‌طور که میلتون فریدمن با تأثر اشاره می‌کند «توجیه اصلی برای وجود مالکیت خصوصی، صیانت از آزادی و نه افزایش کارآیی بوده است. کارآیی، محصول فرعی فرخنده (و نه البته تصادفی) و مهمترین محصول مالکیت خصوصی است چون که اگر مالکیت خصوصی، رونق و رفاه نیز به ارمغان نیاورد آزادی ادامه حیات پیدا نمی‌کند». حقیقتاً اینک همه تدریجاً به این تشخیص می‌رسند که حق مالکیت از جمله حقوق اساسی بشر است.

با اینکه در اعلامیه جهانی حقوق بشر در سال ۱۹۴۸، حقوق مالکیت به رسمیت شناخته شد، اما فقط در همین سال‌های اخیر بود که حقوق مالکیت، توجه سیاستگذاران اطراف جهان را به خود جلب کرد. کارهای هرناندو دسوتو (شامل کتاب‌های راه دیگر و راز سرمایه) در نشان دادن و برجسته کردن مشکلاتی که فقرای جهان در حال توسعه برای استفاده از حقوق مالکیت مواجه هستند بسیار راهگشا بوده است. گزارش سال ۲۰۰۸ کمیسیون سازمان ملل درباره توانمندی حقوقی فقرا^۱ به ریاست دسوتو و مادلین آلبرایت وزیر خارجه سابق آمریکا، با صراحت تأیید کرد که حقوق مالکیت، جزئی از حقوق بشر است.

کارگروه حقوق مالکیت در کمیسیون پیش‌گفته، توانست اهمیت حقوق مالکیت را فراتر از نقشی که در فعالیت اقتصادی ایفا می‌کند برجسته سازد. کارول بودریو از اعضای کارگروه و یکی از

1. U.N. Commission on Legal Empowerment of the Poor

نویسندگان گزارش شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت^۱ (از این به بعد آن را شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت می‌نامیم) که در سال ۲۰۰۸ منتشر شد ادعا می‌کند «حقوق مالکیت مطمئن و قابل دست یافتن، حس هویت، افتخار و تعلق خاطر را برای همه مردمی که امکانات اقتصادی بسیار متفاوت دارند فراهم می‌کند و آنها گره‌های محکمی از حقوق و تعهدات بین اعضای باهمستان^۲ و نیز نظام تشخیص دوطرفه حقوق و مسئولیت‌ها فراتر از جامعه محلی ایجاد می‌کنند (بورديو، ۲۰۰۸). به‌علاوه بورديو تأکید می‌کند «برای بسیاری از افراد فقیر و باهمستان‌هایی که مردم در آنها زندگی می‌کنند، رابطه با دارایی چیزی بیش از فقط مجموع قطعات زمین‌های تصرفی و مورد استفاده است. مالکیت برای آنها تظاهر عینی یافتن یک شیوه خاص زندگی است و فرصتی که پیدا می‌کنند تا با تلاش‌های خویش زندگی‌شان را بهتر سازند». اظهارنظر بورديو پیچیدگی حقوق مالکیت را ثابت می‌کند که فراتر از توجیه صرفاً اقتصادی است.

درحالی که جنبه‌های غیراقتصادی حقوق مالکیت به همین اندازه مهم است، این گزارش به منافع اقتصادی ناشی از حمایت و اجرای حقوق مالکیت توجه دارد. حقوق مالکیت به معنای اقتصادی آن، داشتن اقتدار (حق) انحصاری در تعیین چگونگی استفاده از منابع تعریف می‌شود (آلچیان، ۲۰۰۸). آرمن آلچیان^۳ از اقتصاددانانی است که کمک قابل توجهی به اقتصاد حقوق مالکیت کرد و البته توجه داریم که در این تعریف از حقوق مالکیت، ضرورتاً مالکیت دولتی یا عمومی حذف نشده است، اما حقوق مالکیت خصوصی، واجد ویژگی‌های اضافی مثل حق انحصاری بر خدمات منبع (مثلاً جمع‌آوری درآمد اجاره) و حق مبادله منبع با شرایط مورد توافق طرفین نیز هست. این ویژگی‌های اضافی حقوق مالکیت خصوصی، به افراد قدرت می‌دهد تا به کارآترین نحو از منابع تحت تملک خود استفاده کنند و از طریق مبادله با سایرین، زندگی بهتری داشته باشند.

در بررسی‌های متعددی سعی شده است تا منافع ناشی از حقوق مالکیت قوی در سطح فردی یا جامعه تعیین گردد. در این گزارش خواهان تعیین پیامدهای حقوق مالکیت تضمین‌شده در سطح کلان هستیم. به‌طور مشخص به این دو پرسش پاسخ دهیم. آیا عملکرد اقتصادی جوامعی که به حقوق مالکیت احترام می‌گذارند بهتر از جوامعی است که حقوق مالکیت را زیر پا می‌گذارند؟ آیا کشورهایی که چارچوب حقوقی برای ضمانت اجرای حقوق مالکیت فراهم می‌کنند نتایج اقتصادی بهتری دارند؟ مطالعات بین‌کشوری از قبیل مطالعه حاضر امکان می‌دهد تا به‌صورت تجربی ثابت کنیم نقش حقوق مالکیت در توسعه اقتصادی چیست.

قطعاً چنین رویکردی بدون محدودیت نیست. عوامل بسیار زیادی وجود دارد که بر کارآمدی

1. International Property Rights Index

2. Community

3. Armen A. Alchian

یک رژیم حقوقی مالکیت خاص تأثیر می‌گذارد. اینکه کدام جنبه‌ها و عوامل را وارد بررسی کنیم مستلزم رابطه بده - بستان مهم بین رویکرد مفصل‌تر و متنوع‌تر داشتن یا جامعیت بررسی (یعنی تعداد کشورهای بیشتری را شامل کردن) است. عواملی که برای این بررسی انتخاب کردیم امکان درک و فهم تفاوت‌های مهم در تدارک دیدن و تنفیذ کردن حقوق مالکیت بین تعداد زیادی از کشورها را می‌دهد. سرانجام خواننده توجه دارد که در محیط چند کشوری، تفکیک آثار علی‌همچنان به صورت یک چالش باقی می‌ماند، اما با دسترسی بیشتر به داده‌ها در چاپ‌های بعدی گزارش شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت بر این مشکل نیز مطمئناً غلبه خواهیم کرد.

فصل دوم - حقوق مالکیت و توسعه اقتصادی

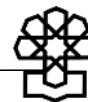
رژیم حقوق مالکیتی که خیلی خوب کار می‌کند با کاهش دادن هزینه معاملات و تشویق به خلق ارزش مازاد که قابل سرمایه‌گذاری مجدد بدون ترس از مصادره است دارایی‌های اقتصادی را هرچه بیشتر مولد و ثمرده می‌سازد. پیوند بین حقوق مالکیت مطمئن و توسعه اقتصادی، به توانایی نظام حقوق مالکیت در انتقال آنچه هرناندو دسوتو «سرمایه مرده» می‌نامد به درون اقتصاد رسمی ربط پیدا می‌کند، اما تجربیات بیشتر کشورهای در حال توسعه، نشان‌دهنده مشکلات در ایجاد و برقراری نظام حقوق مالکیتی است که در خدمت همه شهروندان باشد. بنابراین بسیار مهم است که فواید آن دسته از رژیم‌های حقوق مالکیت که رشد و توسعه اقتصادی را تسهیل می‌کنند برجسته سازیم.

حقوق مالکیت خصوصی

اقتصاددانان دستکم چهار روش را شناسایی کردند که حقوق مالکیت نامطمئن^۱ تأثیر منفی بر فعالیت اقتصادی می‌گذارد. تیم بسلی و ماتریش گاتاک^۲ اساتید اقتصاد و علوم سیاسی در مدرسه اقتصاد لندن به تازگی این چهار جنبه را جمع‌بندی کرده‌اند. نخست اینکه حقوق مالکیت نامطمئن یا با اجرای ضعیف، ریسک مصادره دارایی‌ها را افزایش می‌دهد که انگیزه برای سرمایه‌گذاری و تولید را از بین خواهد برد. دوم اینکه حقوق مالکیت نامطمئن، بهره‌وری را کاهش می‌دهد چون که نیاز به صرف هزینه‌های (اضافی) برای دفاع از اموال و دارایی‌هاست. سوم اینکه، حقوق مالکیت نامطمئن جلوی کسب منافع از تجارت را می‌گیرد (یعنی اگر حقوق مالکیت کاملاً مطمئن نباشد، دارایی‌ها را برخی اوقات نمی‌توان به کسانی انتقال داد که توانایی بهترین و مولدترین استفاده از آنها را دارند).

1. Insecure Property Rights

2. Tim Besley and Maitreesh Ghatak

سرانجام، دارایی و اموال از ابزارهای مهم برای پشتیبانی از سایر معاملات محسوب می‌شوند. یک مثال روشن در این رابطه، نقشی است که دارایی‌ها به‌عنوان وثیقه برای تهیه منابع مالی ایفا می‌کنند (بسلی و گاتاک، ۲۰۰۹).

کار پیش‌تازانه هرناندو دسوتو که مقدار «سرمایه مرده» - منظور دارایی‌هایی است که قابل بازنمایی و تجسم یافتن در اقتصاد رسمی یا استفاده به‌صورت وثیقه نیستند - در کشورهای درحال توسعه را مستند ساخت، باعث ایجاد علاقه فراوان پژوهشی به حقوق مالکیت شد. دولت‌های مناطق درحال توسعه جهان با این معما روبرو هستند که چگونه سرمایه مرده را به دارایی‌های اقتصادی قابل رشدی تبدیل کنند تا کشورهایشان را در مسیر توسعه و رفاه قرار دهد. یکی از پاسخ‌ها در ایجاد شرایطی است که فقرا امکان ثبت دارایی‌های خود را درون نظام حقوق مالکیت رسمی با کمترین هزینه معاملات داشته باشند. دسوتو دریافت که کارهای فراوانی باید انجام بشود تا این موانع برطرف شود.

سرانجام هیچ نظام حقوق مالکیتی در خلأ و بدون حمایت کامل ازسوی نظام حقوقی و قضایی که قصد تنفیذ معاملات دارایی‌ها را دارد نمی‌تواند فعالیت کند. ایجاد نهادهایی مثل حاکمیت قوی قانون و استقلال قوه قضائیه که مصون از فساد و بی‌ثباتی سیاسی باشد شرایط لازم برای رونق یافتن نظام حقوق مالکیت رسمی هستند.

درحالی که حقوق مالکیت، کلید رشد و شکوفایی اقتصادی است، لازم است توجه داشته باشیم که نهادهای اجتماعی دیگر هم نقش اساسی دارند. به‌خصوص نظام بانکی توسعه‌یافته که سرمایه لازم را برای تحریک اقتصاد فراهم کند نقش تکمیلی در فرآیند توسعه دارد. حرکت‌هایی مثل تأمین مالی و اعتبارات خرد نیز توانسته است وام‌ها را به فقیرترین افراد در کشورهای درحال توسعه برساند، اما نیاز به نظام مالی پیشرفته‌تری است تا این اقتصادها را وارد بازار جهانی ادغام شده کند.

حقوق مالکیت فکری

اقتصاد مدرن نه فقط به حقوق مالکیت فیزیکی، بلکه به حقوق مالکیت فکری^۱ نیز متکی است. حقوق مالکیت فکری، حقوق انحصاری بر ساخته‌های ذهن و فکر هستند. ساخته‌هایی مثل اختراعات، کارهای ادبی و هنری، نمادها، نام‌ها، تصاویر و طرح‌هایی که در دنیای تجارت استفاده می‌شوند. اقتصاد جهانی به‌شدت به کالاهای مالکیت فکری - از هواپیما تا نرم‌افزار تجاری و از مواد دارویی تا تلفن همراه - وابسته شده است.

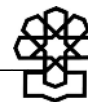
درواقع بیشتر اوقات حقوق مالکیت فکری، نقشی مشابه با حقوق مالکیت فیزیکی ایفا می‌کند. حقوق مالکیت فکری مطمئن، انگیزه برای نوآوری به وجود می‌آورد، دقیقاً همان‌طور که حقوق مالکیت فیزیکی مطمئن، انگیزه برای تولید بیشتر ایجاد می‌کند. حقوق مالکیت فکری مثل حقوق مالکیت فیزیکی، هزینه‌های معاملاتی را کاهش می‌دهد. برای مثال نشان‌های تجاری، اطلاعات درباره کیفیت محصولات را انتقال می‌دهد که هزینه‌های جستجوی مصرف‌کننده در بازار را کاهش می‌دهد (بارونسلی، کریونوس و الاراگاه، ۲۰۰۴)، اما چالش حمایت از حقوق مالکیت فکری در مقایسه با حقوق مالکیت فیزیکی حتی اساسی‌تر است چون که دزدی از حقوق مالکیت فکری به واسطه کیفیت ذاتی آن راحت‌تر است. بنابراین کشورهایی که حقوق مالکیت فکری ضعیفی دارند نیازمند منابع مالی عظیم هستند تا نظام ضمانت اجرای کارآمد حقوق مالکیت فکری را برپا سازند. درحالی که برخی کشورها احساس می‌کنند این سرمایه‌گذاری خارج از توانشان است آنها باید درک کنند که نظام کارآمد حقوق مالکیت فکری یک عنصر مهم برای موفقیت اقتصادی بلندمدت است. علاوه بر ترغیب به نوآوری داخلی، حقوق قوی مالکیت فکری، انگیزه‌ها برای سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را افزایش می‌دهد (برانستتر و ساگی، ۲۰۰۹)، که آن نیز به نوبه خود به رشد اقتصادی می‌انجامد (ساگی، ۲۰۰۲).

فصل سوم - اجزای تشکیل‌دهنده شاخص و پوشش‌دهی آن

این فصل، مفهوم در پشت شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت، سه جزء اصلی و ۱۰ متغیر مورد استفاده برای جمع‌آوری آن را عرضه می‌دارد. در این بخش همچنین یادداشت‌های توضیحی مفصلی درباره روش‌شناسی به‌کار رفته و فهرست و جایگاه مجموعه کشورها در گزارش ۲۰۱۰ شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت آمده است. سرانجام به برخی محدودیت‌های این بررسی اشاره شده و ملاحظات آتی ذکر گردیده است.

مفهوم

هدف هر شاخص این است که درجه و مقیاسی تهیه شود تا با آن بتوان کشورها یا سایر قلمروهای سیاسی را مقایسه کرد. شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت چنین معیاری را برای حقوق مالکیت به‌کار گرفته است. نویسندگان این گزارش برای اینکه حقوق مالکیت را طبق اهداف گزارش مفهوم‌سازی کنند، طیف گسترده‌ای از ادبیات موضوع و نوشتارهای حقوق مالکیت را مرور کردند. علاوه بر این، نویسندگان از نظرات کارشناسان و اهل فن در حوزه حقوق مالکیت بهره گرفتند تا مجموعه دسته‌های اصلی (که در اینجا «اجزا» می‌گوییم) و نیز متغیرها («اجزای فرعی») تشکیل‌دهنده این اجزا را نهایی کنند.

سه جزء اصلی شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت عبارتند از:

۱. محیط حقوقی و سیاسی^۱ (LP)،

۲. حقوق مالکیت فیزیکی^۲ (PPR)،

۳. حقوق مالکیت فکری^۳ (IPR).

هارولد دمستز^۴ حقوق مالکیت را در اثر دوران‌ساز خود درباره نظریه حقوق مالکیت در ۱۹۶۷

به شرح زیر تعریف کرد:

«حقوق مالکیت ابزار جامعه بوده و اهمیت خود را از این واقعیت می‌گیرد که به انسان‌ها کمک می‌کند تا انتظارات خویش را چنان شکل دهند که بتوانند معاملات را با دیگران به صورت معقول حفظ کنند. این انتظارات در قوانین، آداب و رسوم و اخلاقیات جامعه تظاهر می‌یابند. مالک حقوق بر یک دارایی، رضایت همشهری‌های خود را در اختیار دارد که به او اجازه می‌دهند به شیوه خاصی عمل کند. مالک انتظار دارد که جامعه جلوی مداخله دیگران در اقدامات وی را بگیرد به شرط اینکه چنین اقداماتی در مشخصه‌های حقوق وی ممنوع نشده باشد» (دمستز، ۱۹۶۷).

دمستز در بین آن‌دسته اندیشمندان جای می‌گیرد که به نقش حیاتی قوانین و رسوم جامعه در درک حقوق مالکیت اشاره می‌کنند. بنابراین محیط حقوقی و سیاسی بخش ضروری هر نظام حقوق مالکیت به حساب می‌آید. این شاخص شامل چندین سنج از محیط حقوقی و سیاسی است به‌رغم این واقعیت که آنها جنبه‌های گسترده‌تری فراتر از حقوق مالکیت را اندازه‌گیری می‌کنند. دو جزء دیگر - حقوق مالکیت فیزیکی و فکری - دو شکل از حقوق مالکیت را بازتاب می‌دهند که هر دو نقش حیاتی در توسعه اقتصادی دارند. متغیرهای شامل شده در این دو دسته، هر دو حقوق قانونی و نتایج واقعی در کشورهای مورد ملاحظه را در نظر می‌گیرند.

متغیرها

شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت از مجموع ۱۰ متغیر تشکیل شده است که به سه جزء اصلی تقسیم می‌شوند: محیط حقوقی و سیاسی، حقوق مالکیت فیزیکی و حقوق مالکیت فکری. با وجود اینکه تعداد زیادی از متغیرهای مرتبط با حقوق مالکیت را نویسندگان بررسی کردند، بررسی نهایی شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت فقط بر عوامل اصلی تمرکز کرد که مستقیماً به درجه قوت و حمایت از حقوق مالکیت مربوط هستند. رتبه‌بندی نهایی شباهت زیادی با رتبه‌بندی‌های بدیلی دارد

1. Legal and Political Environment
2. Physical Property Rights
3. Intellectual Property Rights
4. Harold Demsetz

که با سایر متغیرها محاسبه شده‌اند. سرانجام ترجیح ما به سمت متغیرهایی بود که تعداد زیادی از کشورها را پوشش می‌دهند و به صورت مرتب به روز رسانی می‌شوند تا مطمئن شویم که امتیازات حاصله در بین کشورها و سال‌های مختلف قابل مقایسه هستند. از بین ده متغیر گنجانده شده در شاخص، متغیر ثبت اموال^۱ از دو متغیر فرعی تشکیل شده است. در مجموع، شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت از یازده داده برای هر کشور تشکیل گردیده است.

ساختار تشکیل‌دهنده شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت

۱. محیط حقوقی و سیاسی

- استقلال قوه قضائیه،
- حاکمیت قانون،
- ثبات سیاسی،
- کنترل فساد.

۲. حقوق مالکیت فیزیکی

- حمایت از حقوق مالکیت فیزیکی،
- ثبت اموال،
- دسترسی به وام.

۳. حقوق مالکیت فکری

- حمایت از حقوق مالکیت فکری،
- حمایت از حق اختراع،
- بهره‌برداری غیرمجاز آثار دیگران.

محیط حقوقی و سیاسی

حتی جامع‌ترین حقوق مالکیت قانونی را نمی‌توان به اجرا درآورد مگر اینکه حاکمیت قوی قانون و قوه قضائیه مستقل داشته باشیم که آنها را ضمانت اجرایی‌دار کنند. به علاوه، ثبات سیاسی و فقدان فساد، امکان ایجاد رژیم حقوق مالکیتی را فراهم می‌کند که جلوی معامله اقتصادی دارایی‌ها را نمی‌گیرد. بنابراین عنصر محیط حقوقی و سیاسی از چهار جزء فرعی تشکیل شده است.

استقلال قضایی^۱

این متغیر درجه مصونیت قوه قضائیه از نفوذ و فشار گروه‌های سیاسی و تجاری را بررسی می‌کند. استقلال قوه قضائیه، ستون اصلی برای حمایت قاطع و پشتیبانی مؤثر از نظام دادگاهی در ارتباط با مالکیت خصوصی است.

حاکمیت قانون^۲

این متغیر، میزان اعتماد کارگزاران اقتصادی به قوانین جامعه و اطاعت از آنها را اندازه می‌گیرد. تأکید اصلی این متغیر بر کیفیت اجرای قراردادها، پلیس و دادگاه‌ها و نیز احتمال جرم و خشونت است. این متغیر چند شاخص از جمله، عدالت، صداقت، اجرا، سرعت و کم‌هزینه بودن نظام دادگاهی، حمایت از حقوق مالکیت و پاسخگویی قوای قضائیه و مجریه را ترکیب می‌کند. این متغیر تکمیل‌کننده متغیر استقلال قضایی است.

ثبات سیاسی^۳

درجه ثبات سیاسی به شکلی اساسی بر انگیزه فرد برای کسب مالکیت یا گسترش آن و یا مدیریت بر دارایی‌ها تأثیر می‌گذارد. هر اندازه احتمال بی‌ثباتی دولت بیشتر باشد، احتمال اینکه مردم اموالی را به دست آورند و به وجاهت حقوق متصل به آن اعتماد پیدا کنند کمتر خواهد بود.

فساد^۴

این متغیر، چندین شاخص را ترکیب می‌کند که دامنه اعمال قدرت عمومی جهت دستیابی به منافع خصوصی را اندازه می‌گیرد. در این متغیر انواع فساد خرده‌پاها و دانه درشت‌ها، همچنین «تسخیر» دولت توسط فرادستان و گروه‌های خصوصی شامل می‌شود. مشابه دیگر متغیرها در جزء محیط حقوقی و سیاسی، فساد بر اطمینان مردم به اجرای سالم حقوق مالکیت تأثیر منفی می‌گذارد. فساد درجه غیررسمی بودن اقتصاد را منعکس می‌کند که عامل اخلاق در احترام و رعایت بیشتر مالکیت خصوصی قانونی است.

1. World Economic Forum's 2008-2009 Global Competitiveness Index
2. World Bank Institute's 2009 Governance Matters
3. **Ibid.**
4. **Ibid.**

حقوق مالکیت فیزیکی^۱

رژیم حقوق مالکیت قوی، ناظر بر اعتماد مردم به کارآمدی این رژیم در حمایت از حقوق مالکیت خصوصی است. رژیم حقوقی مالکیت قوی همچنین معاملات بی‌وقفه مربوط به ثبت دارایی‌ها را ممکن می‌سازد. به دلایل پیش‌گفته است که از متغیرهای زیر برای اندازه‌گیری میزان حمایت از حقوق مالکیت فیزیکی خصوصی استفاده می‌شود.

حمایت از حقوق مالکیت فیزیکی

این متغیر در ارتباط مستقیم با قدرتمندی نظام حقوق مالکیت یک کشور است چون که نظرات کارشناسان درباره کیفیت حمایت قضایی از مالکیت خصوصی شامل دارایی‌های مالی را منعکس می‌سازد. به علاوه، نظرات اهل فن درباره شفافیت تعریف قانونی از حقوق مالکیت را دربر می‌گیرد.

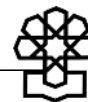
ثبت اموال^۲

این متغیر، دیدگاه صاحبان کسب‌وکار درباره میزان دشواری ثبت اموال از نظر تعداد روز و مراحل مورد نیاز را نشان می‌دهد. براساس منبع این اطلاعات، متغیر فوق سیر کامل مراحل لازم برای انتقال سند مالکیت زمین یا ساختمان از فروشنده به خریدار را ثبت می‌کند. این اطلاعات بسیار حیاتی هستند، چون هر اندازه ثبت مالکیت سخت‌تر باشد، احتمال بیشتری است که دارایی‌ها در بخش غیررسمی باقی بمانند و بنابراین درک و حمایت گسترده عمومی از نظام قوی حقوقی و حقوق مالکیت سالم را محدود می‌سازد. به علاوه، موانع ثبت دارایی‌ها جلوی انتقال آنها از کاربردهای بی‌ارزش به باارزش‌تر را می‌گیرد. این متغیر یکی از استدلال‌های اقتصادی اصلی که هرناندو دسوتو مطرح کرد را بازتاب می‌دهد.

دسترسی به وام^۳

این متغیر در شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت شامل شده است چون دسترسی به وام بانکی بدون وثیقه به صورت متغیر جانشین برای درجه توسعه‌یافتگی نهادهای مالی در کشور عمل می‌کند. نهادهای مالی در کنار نظام قوی حقوق مالکیت، نقش مکملی ایفا می‌کنند تا دارایی‌های اقتصادی وارد اقتصاد رسمی شوند.

1. World Economic Forum's 2008-2009 Global Competitiveness Index
2. The World Bank Group's 2009 Doing Business Report
3. World Economic Forum's 2008-2009 Global Competitiveness Index

حقوق مالکیت فکری

جزء حقوق مالکیت فکری به ارزیابی حمایت از حقوق مالکیت فکری می‌پردازد. این عنصر علاوه بر معیار مبتنی بر افکار عمومی حمایت از مالکیت فکری، حمایت از دو نوع اصلی حقوق مالکیت فکری (یعنی حق اختراع و حق تکثیر) را به ترتیب از دیدگاه قانونی^۱ و عملی^۲ ارزیابی می‌کند.

حمایت از حقوق مالکیت فکری^۳

این متغیر حاوی نتایج نظرسنجی از افکار عمومی است که میزان حمایت ملت از مالکیت فکری را منعکس می‌کند، بنابراین یک جنبه حیاتی از جزء حقوق مالکیت فکری است. از کارشناسان حاضر در هر کشور خواسته شد تا به حمایت از مالکیت فکری در آن ملت عدد بدهند و امتیازدهی از ضعیف و اجرا نشده» به «قوی و اجرا شده» تغییر می‌کند.

حمایت از حق اختراع^۴

این متغیر، قدرتمندی قوانین حق اختراع کشور خاص را براساس پنج معیار کلی بازتاب می‌دهد: پوشش‌دهی، عضویت در پیمان‌های بین‌المللی، محدودیت بر حقوق اختراعات، اجرای قانون و طول دوره حمایت از حق اختراع.

بهره‌برداری غیرمجاز آثار دیگران^۵

میزان بهره‌برداری غیرمجاز در بخش مالکیت فکری یک شاخص مهم از کارآمدی تنفیذ حقوق مالکیت فکری در یک کشور است. اطلاعات برای این متغیر از اتحادیه بین‌المللی مالکیت فکری جمع‌آوری می‌شود که در مرور سالیانه رویه‌های مالکیت فکری کشورها آماده می‌شود. این متغیر حاوی اطلاعاتی درباره میزان بهره‌برداری غیرمجاز در صنایع تحت حمایت حق تکثیر، شامل نرم‌افزار تجاری و صفحه و موسیقی است. چون این متغیر نتایج عملی براساس «داده‌های سخت» را نشان می‌دهد، کشورها را طبق کارآمدی آنها در حمایت از حقوق مالکیت فکری رتبه‌بندی می‌کند. داده‌ها از اتحادیه بین‌المللی مالکیت فکری با جدیدترین آمار در دسترس از اتحادیه نرم‌افزار تجاری تکمیل می‌شود.

1. de jure

2. **Ibid.**

3. World Economic Forum's 2008-2009 Global Competitiveness Index

4. Ginarte-Park Index of Patent Rights, 2005.

5. International Intellectual Property Alliance's 2009 Special 301 Report, Sixth Annual BSA and IDC Global Software Piracy Study, 2008.

یادداشت‌های توضیحی درباره روش‌شناسی

مقیاس درجه‌بندی کلی شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت از ۰ تا ۱۰ تغییر می‌کند که ۱۰ بیانگر قوی‌ترین سطح حمایت از حقوق مالکیت و نشانه وجود نداشتن حقوق مالکیت مطمئن در یک کشور است. به همین ترتیب، هرکدام از اجزا و متغیرها در همان مقیاس ۰ تا ۱۰ جای می‌گیرد.

برای محاسبه امتیاز شاخص نهایی، متغیرهای درون هر جزء را میانگین گرفتیم تا امتیاز برای هر سه جزء به دست آید. امتیاز نهایی کلی شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت نیز میانگین امتیازات اجزاست. در ساخت شاخص، برخی روش‌های وزندهی برای اجزا امتحان شد. اینها براساس نظرات ذهنی مؤلفان گزارش همچنین نوسانات مختلف درون هر متغیر بودند. اما انتخاب روش وزندهی و تأثیر اندکی بر نرخ‌گذاری و رتبه‌بندی نهایی کشورها داشت. بنابراین به‌خاطر سادگی و عینیت‌بخشی، اعداد نهایی که در گزارش عرضه شدند نتیجه محاسبه میانگین ساده هستند. در اینجا متغیرهای موجود را به سه حوزه جزئی ترکیب می‌کنیم که سپس در امتیاز شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت نهایی میانگین‌گیری می‌شوند، اما نویسندگان قصد ندارند بگویند که تمام اجزا و حوزه‌های مربوط به این شاخص، اهمیت یکسانی دارند. بنابراین خوانندگانی که ترجیح می‌دهند متغیرها را به شیوه متفاوتی وزن دهند دعوت به این کار می‌شوند.

۱۰ متغیری که در شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت گنجاندیم از منابع متفاوت به‌دست آمده است. بیشتر آنها را می‌توان به آسانی در مقیاس ۰ تا ۱۰ شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت جای داد. برای ترکیب کردن متغیرهایی که به شکل شاخص‌بندی شده درنیامدند فرمول استانداردسازی زیر را به‌کار بردیم:

$$\left\{ \frac{X_{\max} - X_i}{X_{\max} - X_{\min}} \right\} \times 10$$

X_i بیانگر ارزش عامل مربوطه در کشور خاص i است درحالی که X_{\max} مقدار حداکثر برای آن عامل درون نمونه اولیه کشورها در سال ۲۰۰۷ و X_{\min} مقدار صفر است. این روش را برای استانداردسازی متغیرهای ثبت‌دارایی‌ها در جزء حقوق مالکیت فیزیکی استفاده کردیم.

این شیوه تغییر مقیاس درحالی که مشابه با شیوه سال قبل است، اما اندکی با آن تفاوت دارد. امسال آن را به مقدار محک در نمونه کشورها در گزارش شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت سال ۲۰۰۷ تثبیت کردیم. پیش از این، اجازه دادیم تا مقدار حداکثر هرکدام از عوامل، با تغییرات نمونه کشورها تغییر کند. این تغییر امکان می‌دهد تا مقایسه عینی‌تری از کشورها را در بین سال‌ها داشته باشیم. مقیاس داده‌های سال قبل تغییر کرد و امتیازات را مجدد محاسبه کردیم تا این تغییر را در نظر بگیریم. قابل توجه است که محاسبه امتیازات سال‌های قبل برای حقوق مالکیت فیزیکی و نیز شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت تأثیر اندکی بر رتبه‌بندی آن سال‌ها داشت.

کشورها

شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت از آمارهای ۱۲۵ کشور در سراسر جهان به‌دست آمده است که نسبت به سال ۲۰۰۹ تعداد ۱۰ کشور به آن افزوده شده است. کشورها فقط با توجه به محدودیت داده‌های در دسترس انتخاب شده‌اند. این کشورها که ۹۷ درصد تولید ناخالص داخلی جهان را تشکیل می‌دهند تفاوت چشمگیری از حیث عملکرد اقتصادی و ساختار بازار دارند. برای امکان مقایسه، اقتصادهایی که در هفت منطقه جغرافیایی شامل شدند را به‌شرح زیر جای دادیم: آمریکای لاتین و کارائیب، اروپای غربی، اروپای مرکزی، شرقی و آسیای میانه، خاورمیانه و شمال آفریقا، آفریقا، آسیا، اقیانوسیه و آمریکای شمالی.

توجه داشته باشید که تعداد کشورهای تحت پوشش در منابع داده‌ای متفاوت شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت نوسان زیادی داشتند. بنابراین نویسندگان با تعداد زیادی کشورهای بالقوه روبرو بودند تا در شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت شامل کنند. برای اینکه کشوری را در رتبه‌بندی نهایی شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت بگنجانیم، لازم بود که حداقل نصف متغیرهای موجود در هر دسته را دارا باشد که البته کشورها در اکثر موارد، از این آستانه عبور کردند. با این حساب، برخی کشورها بودند که وارد هیچ مجموعه کشور نهایی از اجزای سه شاخص نمی‌شدند و نیز برخی که آستانه فقط یک یا دو جزء را برآورده کردند. تعداد کشورهای حائز شرایط برای هر سه دسته، ۱۲۵ کشور شد که در گزارش شامل شدند.

محدودیت‌ها و ملاحظات آتی

هنگام درک مفهوم‌سازی و نتایج به‌دست آمده از شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت باید به چند موضوع توجه داشت. نخست اینکه رتبه‌بندی شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت تعداد به‌نسبت زیادی از کشورها با پیشینه‌های اقتصادی، سیاسی و فرهنگی بسیار متفاوت را دربر می‌گیرد، نتیجه اینکه بسیاری از ویژگی‌های خاص کشورها در رابطه با حمایت و قوت حقوق مالکیت را نمی‌توان اینجا ملاحظه کرد.

هیچ‌کدام از داده‌های مورد استفاده برای ساخت شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت را نویسندگان شخصاً تولید نکردند، بلکه از منابع ثانویه مثل بانک جهانی، مجمع جهانی اقتصاد و گروه‌های تجاری به‌دست آوردند. درحالی که با چنین کاری، مطالعه ما از هرگونه سوگیری بالقوه مصون می‌ماند، توانایی نویسندگان برای بازسازی هرگونه داده‌های غایب را محدود می‌کند. مشکل داده‌های غایب هنگامی کاملاً جدی می‌شود که متغیر غایب، همبستگی بالایی با متغیرهایی که در دسترس هستند نداشته باشد. در این موارد، امتیاز یک کشور را نمی‌توان گویای وضعیت آن کشور در مقایسه با

کشورهایی دانست که تمام داده‌های‌شان موجود است. به‌علاوه تغییر داده‌های در دسترس در سال‌های مختلف باعث تغییر امتیازات می‌شود که ارتباطی با تغییرات واقعی در وضعیت حقوق مالکیت ندارد. نویسندگان سعی کردند تا به هرکدام از این موارد در سراسر گزارش و به‌خصوص در پیوست نیم‌رخ کشورها اشاره کنند.

محدودیت در دسترسی به داده‌های حقوق مالکیت فکری به‌خصوص فقدان داده‌ها درباره نشان‌های تجاری همچنان باقی است. سال گذشته، نشان‌های تجاری را از جزء فرعی حذف کردیم چون داده‌های به‌روز شده در مورد آن نداشتیم. امسال نویسندگان قادر به یافتن داده‌های جایگزین مناسب نبودند، اما نویسندگان مطمئن هستند که در سال‌های آینده داده‌های قابل اتکا در دسترس خواهد بود چون که منابع جامع اطلاعاتی در حال گسترش هستند. همچنین با توجه به تمهیدات بهتر برای ضمانت اجرا در حوزه حقوق مالکیت فکری، داده‌های حقوق مالکیت فکری از این شرایط جدید بسیار منتفع می‌شوند. به همین ترتیب، داده‌های حقوق مالکیت فیزیکی نیز بهتر شده است چون «داده‌های سخت» بیشتری درباره امنیت حقوق مالکیت شامل شده است. اینها حوزه‌هایی هستند که بیشترین پیشرفت داده‌ای برای شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت داشته‌اند.

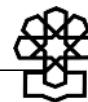
سرانجام امسال نویسندگان توانستند جنبه‌های سری زمانی داده‌های شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت را استفاده کنند، اما ماهیت نهادها به‌گونه‌ای است که آثار تغییرات آنها بر متغیرهای مورد علاقه تا سال‌های زیادی احساس نمی‌شود. به‌علاوه فقدان داده‌های به‌روز شده درباره متغیرهای اقتصادی، مانع جدی این تحلیل است. نویسندگان امیدوارند که در آینده بر این محدودیت‌ها غلبه شود و اینکه رابطه تئوریک بین نهادهای حقوق مالکیت و بهزیستی اقتصادی را بتوان به‌صورت تجربی و با استحکام بیشتر آزمون کرد.

فصل چهارم - نتایج

این فصل نتایج شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت سال ۲۰۱۰ را ارائه می‌کند. پس از مروری کوتاه بر داده‌ها و نتایج، امتیازات و رتبه‌های شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت در سال ۲۰۱۰ را مطابق با انواع معیارها آورده‌ایم. همچنین تغییر امتیازات از سال قبل نشان داده شده است. سرانجام رابطه بین امتیازها در شاخص و بهزیستی اقتصادی کشورها ارائه شده است.

داده‌ها و ویژگی‌های نتایج

نتایج شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت سال ۲۰۱۰ عمدتاً براساس داده‌هایی است که از منابع جامع

موجود گرفته شده است. بیشتر این منابع، داده‌های خود را از نظرسنجی افکار عمومی گرفته‌اند. معمولاً کارشناسان مرتبط با حوزه‌های مربوط به خود در این نظرسنجی‌ها شرکت کردند و رتبه‌بندی حاصله به شکل یک عامل عددی براساس قضاوت آنهاست. بنابراین، باید تأکید شود که براساس این منابع، یک کشور که بدترین یا بهترین رتبه را در شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت دارد لزوماً کشوری با قوی‌ترین یا ضعیف‌ترین حقوق مالکیت نیست، در عوض این رتبه‌بندی‌ها براساس این عامل به دست آمده است که کدام کشور بدترین یا بهترین تصور می‌شود، با این حال به نظر نویسندگان، نظرسنجی از کارشناسان یک منبع خوب و قابل اتکای قضاوت در ارتباط با ویژگی‌های واقعی کشور است، به جای استفاده از یک معیار از قوانین و رویه‌ها که فقط در صفحات کتب قانون وجود دارند.

چندین متغیر موجود در شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت براساس «داده‌های سخت» هستند. برای مثال، تعداد مراحل اداری و روزهای لازم برای ثبت دارایی‌ها، اگرچه براساس نظرسنجی نیز هستند، کاملاً بر پایه ادراکات و استنباطات شخصی نبوده، بلکه بر تخمین‌ها از روال واقعی استوار هستند. به علاوه تخمین‌ها از میزان بهره‌برداری غیرمجاز آثار دیگران براساس داده‌های واقعی اقتصادی است، اما شاخص ما از داده‌های سخت‌تر منتفع می‌شود. برنامه آتی برای شاخص، کسب داده‌های بیشتر براساس این نوع اطلاعات مستحکم است. برای مثال کار ارزشمندی خواهد بود اگر معیارهای تنفیذ حقوق مالکیت یا دامنه رسمی شدن حقوق مالکیت براساس داده‌های واقعی را به جای نظرات کارشناسان شامل کنیم. انرژی همکاران آینده هرماندو دسوتو بر جستجو و گنجاندن جامع‌ترین و به‌روزترین منابع برای دستیابی به اطلاعات اضافی درباره حمایت از حقوق مالکیت متمرکز خواهد شد.

در تحلیل نتایج نهایی فرآیند امتیازدهی، دو سنجه مرتبط، اما نهایتاً متفاوت حمایت از حقوق مالکیت در سراسر نمونه در اختیار خواننده قرار می‌گیرد: سنجه‌های رتبه‌ای و عددی. امتیازات را به نحوی ارائه کردیم تا خواننده به آسانی بتواند کشورها را براین اساس مقایسه کند که چگونه آنها را نسبت به همدیگر رتبه‌بندی کنیم، همچنین چگونه آنها را در مقایسه با هم امتیاز دهیم (و نسبت به مقیاس ۰ تا ۱۰). نویسندگان امیدوارند درحالی که رتبه‌بندی نسبی مفید است این امتیاز عددی دریافتی باشد که مفیدترین سنجه را برای درجه حمایت یک کشور از حقوق مالکیت ارائه می‌دهد.

رتبه‌بندی شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت

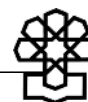
شاخص حقوق مالکیت جهانی ۲۰۱۰ (شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت) حاوی رتبه‌بندی ۱۲۵ کشور است که ۹۷ درصد تولید ناخالص داخلی جهان را تشکیل می‌دهند. جدول ۱ رتبه‌بندی را از بالاترین

به پایین‌ترین امتیاز و جدول ۲ امتیاز را برحسب کشور ارائه می‌دهد. باید توجه داشت که چون امسال پوشش‌دهی کشورها را افزایش دادیم، رتبه‌بندی‌ها در گزارش ۲۰۱۰ مستقیماً قابل مقایسه با رتبه‌بندی در گزارش ۲۰۰۹ نیست. بنابراین نویسندگان عمدتاً بر بحث تغییرات امتیازدهی به جای تغییرات رتبه‌بندی از ۲۰۰۹ تمرکز می‌کنند.

جدول ۱. رتبه‌بندی براساس امتیازات شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت

رتبه	کشور	امتیاز	رتبه	کشور	امتیاز
۱	فنلاند	۸/۶	۶۴	برزیل	۵/۱
۲	دانمارک	۸/۵	۶۴	چین	۵/۱
۲	سوئد	۸/۵	۶۴	مراکش	۵/۱
۴	هلند	۸/۴	۶۷	مصر	۵
۵	نروژ	۸/۳	۶۷	کلمبیا	۵
۵	سوئیس	۸/۳	۶۹	سوریه	۴/۹
۵	زلاندنو	۸/۳	۶۹	کرواسی	۴/۹
۸	سنگاپور	۸/۲	۷۱	السالوادور	۴/۸
۸	استرالیا	۸/۲	۷۲	مالی	۴/۷
۸	اتریش	۸/۲	۷۲	مکزیک	۴/۷
۱۱	لوکزامبورگ	۸/۱	۷۲	مالاوی	۴/۷
۱۲	آلمان	۸	۷۵	بورکینافاسو	۴/۶
۱۲	کانادا	۸	۷۵	بنین	۴/۶
۱۲	ایرلند	۸	۷۵	سريلانكا	۴/۶
۱۵	آمریکا	۷/۹	۷۵	هندوراس	۴/۶
۱۶	ایسلند	۷/۸	۷۵	تانزانیا	۴/۶
۱۶	انگلستان	۷/۸	۸۰	فیلیپین	۴/۵
۱۸	ژاپن	۷/۶	۸۰	ویتنام	۴/۵
۱۹	هنگ‌کنگ	۷/۵	۸۰	زامبیا	۴/۵
۱۹	بلژیک	۷/۵	۸۰	مونتنگرو	۴/۵
۲۱	فرانسه	۷/۲	۸۴	موریتانی	۴/۴
۲۲	امارات متحده عربی	۷/۱	۸۴	دومینیک	۴/۴
۲۳	پرتغال	۷	۸۴	مولداوی	۴/۴
۲۴	آفریقای جنوبی	۶/۸	۸۴	آرژانتین	۴/۴
۲۴	اسپانیا	۶/۸	۸۸	پرو	۴/۳
۲۴	قطر	۶/۸	۸۸	قزاقستان	۴/۳
۲۴	کره جنوبی	۶/۸	۸۸	گواتمالا	۴/۳
۲۴	تایوان	۶/۸	۸۸	کنیا	۴/۳
۲۹	استونی	۶/۷	۸۸	روسیه	۴/۳
۳۰	مالت	۶/۶	۸۸	برونئی	۴/۳

رتبه	کشور	امتیاز	رتبه	کشور	امتیاز
۳۰	قبرس	۶/۶	۸۸	ماداگاسکار	۴/۳
۳۲	عمان	۶/۵	۹۵	سنگال	۴/۲
۳۲	مجارستان	۶/۵	۹۵	موزامبیک	۴/۲
۳۴	شیلی	۶/۴	۹۷	اوکراین	۴/۱
۳۴	اسلواکی	۶/۴	۹۷	قرقیزستان	۴/۱
۳۶	پورتوریکو	۶/۳	۹۷	اندونزی	۴/۱
۳۶	اسرائیل	۶/۳	۹۷	مقدونیه	۴/۱
۳۸	چک	۶/۲	۱۰۱	نپال	۴
۳۸	بحرین	۶/۲	۱۰۱	آذربایجان	۴
۳۸	لیتوانی	۶/۲	۱۰۱	اتیوپی	۴
۴۱	اردن	۶/۱	۱۰۴	اوگاندا	۳/۹
۴۱	عربستان سعودی	۶/۱	۱۰۴	صربستان	۳/۹
۴۱	مالزی	۶/۱	۱۰۴	اکوادور	۳/۹
۴۴	ایتالیا	۶	۱۰۴	پاکستان	۳/۹
۴۴	بوتسوانا	۶	۱۰۴	گینه	۳/۹
۴۶	یونان	۵/۹	۱۰۹	ارمنستان	۳/۸
۴۶	موریس	۵/۹	۱۰۹	کامرون	۳/۸
۴۶	تونس	۵/۹	۱۰۹	آلبانی	۳/۸
۴۹	کویت	۵/۸	۱۰۹	نیجریه	۳/۸
۵۰	کاستاریکا	۵/۷	۱۱۳	گرجستان	۳/۷
۵۰	اروگوئه	۵/۷	۱۱۳	الجزایر	۳/۷
۵۲	اسلونی	۵/۶	۱۱۳	لیبی	۳/۷
۵۳	لهستان	۵/۵	۱۱۶	بوسنی و هرزگوین	۳/۶
۵۳	هند	۵/۵	۱۱۶	نیکاراگوئه	۳/۶
۵۵	لاتویا	۵/۴	۱۱۸	پاراگوئه	۳/۵
۵۵	پاناما	۵/۴	۱۱۹	بولیوی	۳/۴
۵۵	رومانی	۵/۴	۱۲۰	بروندی	۳/۳
۵۸	جامائیکا	۵/۳	۱۲۱	چاد	۳/۲
۵۹	بلغارستان	۵/۲	۱۲۱	زیمبابوه	۳/۲
۵۹	ترکیه	۵/۲	۱۲۱	ونزوئلا	۳/۲
۵۹	ترینیداد و توباگو	۵/۲	۱۲۴	ساحل عاج	۳/۱
۵۹	غنا	۵/۲	۱۲۵	بنگلادش	۲/۹
۵۹	تایلند	۵/۲			

جدول ۲. امتیازات بر حسب کشورها

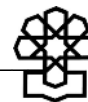
کشور	شاخص بین المللی حقوق مالکیت	محیط حقوقی و سیاسی	حقوق مالکیت فیزیکی	حقوق مالکیت فکری
آلبانی	۳/۸	۳/۸	۵/۲	۲/۳
الجزایر	۳/۷	۳/۵	۴/۳	۳/۴
آرژانتین	۴/۴	۳/۷	۴/۷	۴/۷
ارمنستان	۳/۸	۳/۸	۵/۸	۱/۹
استرالیا	۸/۲	۸/۵	۸/۱	۸
اتریش	۸/۲	۸/۴	۷/۸	۸/۳
آذربایجان	۴	۳/۶	۵/۷	۲/۶
بحرین	۶/۲	۵/۷	۷/۴	۵/۵
بنگلادش	۲/۹	۳	۳/۷	۲/۱
بلژیک	۷/۵	۷/۴	۶/۹	۸/۱
بنین	۴/۶	۴/۶	۴/۷	۴/۷
بولیوی	۳/۴	۳	۴	۳/۴
بوسنی و هرزگوین	۳/۶	۳/۸	۴/۴	۲/۷
بوتسوانا	۶	۶/۹	۶/۹	۴/۳
برزیل	۵/۱	۴/۷	۵/۴	۵/۲
برونئی	۴/۳	۶/۳	۳/۴	۳/۲
بلغارستان	۵/۲	۴/۶	۶	۵/۱
بورکینافاسو	۴/۶	۴/۳	۴/۶	۵
بوروندی	۳/۳	۲/۵	۴/۳	۳/۱
کامرون	۳/۸	۳	۴/۶	۳/۸
کانادا	۸	۸/۴	۷/۸	۷/۹
چاد	۳/۲	۱/۶	۴/۲	۳/۹
شیلی	۶/۴	۶/۸	۷	۵/۴
چین	۵/۱	۴/۴	۶/۱	۴/۸
کلمبیا	۵	۳/۸	۵/۹	۵/۳
کاستاریکا	۵/۷	۶/۳	۶/۱	۴/۷
کرواسی	۴/۹	۵/۱	۵/۱	۴/۵
قبرس	۶/۶	۶/۹	۶/۸	۶
چک	۶/۲	۶/۱	۶	۶/۶
دانمارک	۸/۵	۸/۷	۸/۳	۸/۵
دومینیک	۴/۴	۴	۵/۲	۳/۹
اکوادور	۳/۹	۲/۷	۴/۵	۴/۴
مصر	۵	۴/۷	۵/۷	۴/۷
السالوادور	۴/۸	۴/۳	۶	۴
استونی	۶/۷	۶/۸	۷/۵	۵/۶
اتیوپی	۴	۳/۱	۴/۸	۴

کشور	شاخص بین المللی حقوق مالکیت	محیط حقوقی و سیاسی	حقوق مالکیت فیزیکی	حقوق مالکیت فکری
فنلاند	۸/۶	۸/۹	۸/۶	۸/۵
فرانسه	۷/۲	۷/۲	۶/۵	۷/۹
گرجستان	۳/۷	۳/۷	۵/۸	۱/۸
آلمان	۸	۸/۳	۷/۵	۸/۲
غنا	۵/۲	۴/۹	۵/۵	۵/۲
یونان	۵/۹	۵/۶	۶/۲	۶
گواتمالا	۴/۳	۳/۵	۵/۷	۳/۷
گینه	۳/۹	۳/۷	۵/۲	۲/۷
هندوراس	۴/۶	۳/۶	۵/۹	۴/۲
هنگ کنگ	۷/۵	۸/۱	۷/۸	۶/۷
مجارستان	۶/۵	۶/۱	۶/۶	۶/۷
ایسلند	۷/۸	۸/۵	۸/۱	۶/۹
هند	۵/۵	۴/۸	۶/۶	۵/۳
اندونزی	۴/۱	۳/۷	۵/۵	۳/۲
ایرلند	۸	۸/۳	۷/۸	۷/۹
اسرائیل	۶/۳	۵/۹	۶/۲	۶/۹
ایتالیا	۶	۵/۳	۵/۷	۷/۱
ساحل عاج	۳/۱	۱/۷	۴/۳	۳/۳
جامائیکا	۵/۳	۴/۶	۵/۹	۵/۵
ژاپن	۷/۶	۷/۴	۷/۱	۸/۳
اردن	۶/۱	۵/۷	۶/۹	۵/۷
قزاقستان	۴/۳	۴	۵/۸	۳/۱
کنیا	۴/۳	۳	۶	۴
کره جنوبی	۶/۸	۶/۱	۷/۲	۷
کویت	۵/۸	۶/۳	۷	۴/۱
قرقیزستان	۴/۱	۲/۸	۵/۲	۴/۴
لاتویا	۵/۴	۵/۶	۶/۳	۴/۴
لیبی	۳/۷	۴/۶	۴	۲/۴
لیتوانی	۶/۲	۵/۷	۶/۹	۵/۹
لوکزامبورگ	۸/۱	۸/۵	۷/۸	۸
مقدونیه	۴/۱	۴/۱	۵	۳/۱
ماداگاسکار	۴/۳	۴/۱	۴/۸	۳/۹
مالاوی	۴/۷	۵	۵/۱	۳/۹
مالزی	۶/۱	۵/۷	۶/۷	۵/۸
مالی	۴/۷	۴/۴	۵/۱	۴/۸
مالت	۶/۶	۷/۵	۶/۴	۶
موریتانی	۴/۴	۳/۳	۵/۲	۴/۷

کشور	شاخص بین المللی حقوق مالکیت	محیط حقوقی و سیاسی	حقوق مالکیت فیزیکی	حقوق مالکیت فکری
موریس	۵/۹	۶/۶	۶/۴	۴/۹
مکزیک	۴/۷	۴	۵/۳	۴/۹
مولداوی	۴/۴	۳/۸	۵/۲	۴/۱
مونته نگرو	۴/۵	۴/۹	۶/۲	۲/۴
مراکش	۵/۱	۴/۵	۵/۹	۴/۸
موزامبیک	۴/۲	۴/۲	۴/۶	۳/۸
نپال	۴	۳/۱	۵/۵	۳/۵
هلند	۸/۴	۸/۵	۸/۵	۸/۲
زلاندنو	۸/۳	۸/۸	۸/۲	۷/۹
نیکاراگوئه	۳/۶	۳	۴/۳	۳/۶
نیجریه	۳/۸	۳/۱	۴/۵	۳/۸
نروژ	۸/۳	۸/۵	۸/۶	۷/۹
عمان	۶/۵	۶/۷	۷/۶	۵/۲
پاکستان	۳/۹	۲/۵	۵/۸	۳/۳
پاناما	۵/۴	۴/۳	۶/۹	۵
پاراگوئه	۳/۵	۲/۶	۴/۷	۳/۱
پرو	۴/۳	۳/۶	۵/۸	۳/۶
فیلیپین	۴/۵	۳/۵	۵/۴	۴/۸
لهستان	۵/۵	۵/۷	۴/۸	۶/۱
پرتغال	۷	۷/۱	۶/۹	۷
پورتوریکو	۶/۳	۶/۲	۶/۲	۶/۷
قطر	۶/۸	۷/۲	۷/۳	۵/۹
رومانی	۵/۴	۴/۸	۵/۶	۵/۸
روسیه	۴/۳	۳/۳	۵	۴/۶
عربستان سعودی	۶/۱	۵/۴	۷/۳	۵/۵
سنگال	۴/۲	۴	۴/۶	۴/۱
صربستان	۳/۹	۴	۴/۸	۲/۸
سنگاپور	۸/۲	۸/۵	۸/۳	۷/۹
اسلواکی	۶/۴	۵/۸	۷/۱	۶/۲
اسلونی	۵/۶	۶/۵	۴/۷	۵/۵
آفریقای جنوبی	۶/۸	۵/۷	۷/۴	۷/۴
اسپانیا	۶/۸	۶/۳	۶/۹	۷/۲
سريلانکا	۴/۶	۴	۶	۳/۹
سوئد	۸/۵	۸/۷	۸/۵	۸/۳
سوئیس	۸/۳	۸/۷	۷/۹	۸/۳
سوریه	۴/۹	۳/۸	۶/۵	۴/۵
تایوان	۶/۸	۶/۳	۷/۳	۶/۷

کشور	شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت	محیط حقوقی و سیاسی	حقوق مالکیت فیزیکی	حقوق مالکیت فکری
تانزانیا	۴/۶	۴/۶	۴/۹	۴/۲
تایلند	۵/۲	۴/۴	۶/۹	۴/۳
ترینیداد و توباگو	۵/۲	۴/۷	۵/۴	۵/۶
تونس	۵/۹	۵/۷	۷	۴/۹
ترکیه	۵/۲	۴/۷	۶	۵
اوگاندا	۳/۹	۴/۶	۳/۸	۴/۴
اوکراین	۴/۱	۳/۷	۴/۸	۳/۹
امارات متحده عربی	۷/۱	۶/۸	۷/۷	۶/۷
انگلستان	۷/۸	۷/۸	۷/۷	۷/۹
آمریکا	۷/۹	۷/۵	۷/۸	۸/۵
اروگوئه	۵/۷	۶/۷	۵/۴	۴/۹
ونزوئلا	۳/۲	۱/۹	۴/۴	۳/۲
ویتنام	۴/۵	۴/۴	۵/۷	۳/۵
زامبیا	۴/۵	۴/۴	۵/۸	۳/۳
زیمبابوه	۳/۲	۱/۸	۴/۷	۳/۱

رتبه‌بندی برحسب اجزای اصلی شاخص

این شاخص از سه جزء اصلی تشکیل شده است که قابل استفاده به صورت مستقل برای ارزیابی عملکرد هر کشور است. این بخش عملکرد کشورها در هر جزء اصلی شاخص را ارائه و بحث می‌کند.

در جداول ۳ و ۴ جایگاه ۱۰ کشور اول و آخر برای هر جزء شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت را نشان داده‌ایم. ۱۰ کشور اول فهرست، معمولاً همگون‌تر از ۱۰ تای پایین هستند با فنلاند که در هر سه جزء رتبه نخست را دارد. دانمارک، هلند، سوئد و سوئیس همچنین در هر سه جزء بین ۱۰ تای نخست هستند. تنها کشوری که در یکی از اجزای بین ۱۰ تای اول است درحالی که در رتبه‌بندی شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت در ۱۰ تای نخست نیست آمریکا می‌باشد. امتیاز ۸/۵ این کشور، آن را در بالای رتبه‌بندی جزء حقوق مالکیت فکری قرار می‌دهد درحالی که امتیاز کلی ۷/۹ شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت آن، باعث می‌شود در جایگاه ۱۵ قرار گیرد.

فنلاند برای چهارمین سال در رتبه اول فهرست با امتیاز ۸/۶ از ۱۰ قرار دارد. سال گذشته امتیازی که فنلاند کسب کرد ۸/۷ بود. امتیاز سال ۲۰۱۰ هم‌ردیف با میزان امتیاز سال‌های ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸ است. به‌طور کلی کشورهای اسکاندیناوی همچنان در اوج هستند به نحوی که دانمارک و سوئد با امتیاز ۸/۵ مشترکاً در جایگاه دوم ایستادند. نروژ با امتیاز ۸/۳ در مرتبه پنجم است. سایر کشورهای در مرتبه ۱۰ تای اول کشورهای اروپای غربی شامل هلند (۸/۴)، سوئیس (۸/۳) و اتریش

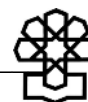
(۸/۲) هستند. زلاندنو (۸/۳) از همتایان خود در منطقه آسیا و اقیانوسیه بالاتر است، هر دو کشور استرالیا و سنگاپور امتیاز ۸/۲ را کسب کردند (جدول ۳ را نگاه کنید).

جدول ۳. ده کشور نخست

(عدد مربوط به رتبه است)

شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت	محیط حقوقی و سیاسی	حقوق مالکیت فیزیکی	حقوق مالکیت فکری
فنلاند (۱)	فنلاند (۱)	نروژ (۱)	دانمارک (۱)
دانمارک (۲)	زلاندنو (۲)	فنلاند (۱)	فنلاند (۱)
سوئد (۲)	سوئد (۳)	سوئد (۳)	آمریکا (۱)
هلند (۴)	دانمارک (۳)	هلند (۳)	ژاپن (۴)
نروژ (۵)	سوئیس (۵)	دانمارک (۵)	سوئیس (۴)
سوئیس (۵)	ایسلند (۶)	سنگاپور (۵)	اتریش (۴)
زلاندنو (۵)	هلند (۶)	زلاندنو (۷)	سوئد (۴)
سنگاپور (۸)	سنگاپور (۶)	استرالیا (۸)	هلند (۸)
استرالیا (۸)	لوکزامبورگ (۶)	ایسلند (۸)	آلمان (۸)
اتریش (۸)	نروژ (۶)	سوئیس (۱۰)	بلژیک (۱۰)
		استرالیا (۸)	

انتهای فهرست بسیار ناهمگون‌تر است. چاد در جزء محیط حقوقی و سیاسی پایین‌تر رتبه را دارد، برونئی در حقوق مالکیت فیزیکی و گرجستان در جزء حقوق مالکیت فکری پایین‌ترین هستند. هر دو کشور برونئی و گرجستان امسال وارد گزارش شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت شوند. در انتهای نردبان، کشورهای بوسنی هرزگوین (۳/۶)، نیکاراگوئه (۳/۶)، پاراگوئه (۳/۵)، بولیوی (۳/۴)، بوروندی (۳/۳)، چاد (۳/۲)، زیمبابوه (۳/۲) و ونزوئلا (۳/۲) و ساحل عاج (۳/۱) قرار دارند. بنگلادش با امتیاز ۲/۹ دوباره در بین همه کشورها پایین‌ترین امتیاز را دارد، اما نسبت به امتیاز ۲/۶ سال قبل اندکی پیشرفت کرده است (جدول ۴ را نگاه کنید).

جدول ۴. ده کشور پایین

(عدد مربوط به رتبه است)

شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت	محیط حقوقی و سیاسی	حقوق مالکیت فیزیکی	حقوق مالکیت فکری
بوسنی و هرزگوین (۱۱۶)	نیکاراگوئه (۱۱۲)	بروندی (۱۱۶)	صربستان (۱۱۶)
نیکاراگوئه (۱۱۶)	کامرون (۱۱۲)	ساحل عاج (۱۱۶)	بوسنی و هرزگوین (۱۱۷)
پاراگوئه (۱۱۸)	بنگلادش (۱۱۲)	الجزایر (۱۱۶)	گویان (۱۱۷)
بولیوی (۱۱۹)	کنیا (۱۱۲)	نیکاراگوئه (۱۱۶)	آذربایجان (۱۱۹)
بروندی (۱۲۰)	بولیوی (۱۱۲)	چاد (۱۲۰)	مونتنگرو (۱۲۰)
چاد (۱۲۱)	قرقیزستان (۱۱۷)	لیبی (۱۲۱)	لیبی (۱۲۰)
زیمبابوه (۱۲۱)	اکوادور (۱۱۸)	بولیوی (۱۲۱)	آلبانی (۱۲۲)
ونزوئلا (۱۲۱)	پاراگوئه (۱۱۹)	اوگاندا (۱۲۳)	بنگلادش (۱۲۳)
ساحل عاج (۱۲۴)	پاکستان (۱۲۰)	بنگلادش (۱۲۴)	ارمنستان (۱۲۴)
بنگلادش (۱۲۵)	بروندی (۱۲۰)	برونئی (۱۲۵)	گرجستان (۱۲۵)
	ونزوئلا (۱۲۲)		
	زیمبابوه (۱۲۳)		
	ساحل عاج (۱۲۴)		
	چاد (۱۲۵)		

در جدول ۵ رتبه‌بندی‌های حقوق مالکیت فکری برحسب بیستک آمده است. منشور رنگی، بیستک‌ها را به یک رنگ خاص مرتبط می‌کند. بنفش برای ۲۰ درصد بالا، آبی برای بیستک دوم، سبز برای بیستک سوم، زرد برای بیستک چهارم و قرمز برای ۲۰ درصد پایین است. امسال کشورها به صورت برابر بین بیستک‌ها توزیع شدند به طوری که در هر بیستک ۲۵ کشور جای دارد. علاوه بر این، نقشه برای توزیع حقوق مالکیت فکری که در ابتدای گزارش آمده است نشان می‌دهد هر کشور به کدام بیستک تعلق دارد. دوباره به علت پوشش‌دهی تعداد کشورهای بیشتر، مقایسه مستقیم هرگونه تغییری در وضعیت بیستک در سال قبل با امسال دشوار است.

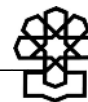

جدول ۵. رتبه‌بندی شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت برحسب بیستک‌ها

۲۰ درصد بالا	بیستک دوم	بیستک سوم	بیستک چهارم	۲۰ درصد پایین
فنلاند	قطر	اروگوئه	بنین	نپال
دانمارک	کره جنوبی	اسلونی	سريلانکا	آذربایجان
سوئد	تایوان	لهستان	هندوراس	اتیوپی
هلند	استونی	هند	تانزانیا	اوگاندا
نروژ	مالت	لاتویا	فیلیپین	صربستان
سوئیس	قبرس	پاناما	ویتنام	اکوادور
زلاندنو	عمان	رومانی	زامبیا	پاکستان
سنگاپور	مجارستان	جامائیکا	مونتنگرو	گویان
استرالیا	شیلی	بلغارستان	موریتانی	ارمنستان
اتریش	اسلواکی	ترکیه	دومینیک	کامرون
لوکزامبورگ	پورتوریکو	ترینیداد و توباگو	مولداوی	آلبانی
آلمان	اسرائیل	غنا	آرژانتین	نیجر
کانادا	چک	تایلند	پرو	گرجستان
ایرلند	بحرین	برزیل	قزاقستان	الجزایر
آمریکا	لیتوانی	چین	گواتمالا	لیبی
ایسلند	اردن	مراکش	کنیا	بوسنی و هرزگوین
انگلستان	عربستان سعودی	مصر	روسیه	نیکاراگوئه
ژاپن	مالزی	کلمبیا	برونئی	پاراگوئه
هنگ‌کنگ	ایتالیا	سوریه	ماداگاسکار	بولیوی
بلژیک	بوتسوانا	کرواسی	سنگال	بروندی
فرانسه	یونان	السالوادور	موزامبیک	چاد
امارات متحده عربی	موریس	سالی	اوکراین	زیمبابوه
پرتغال	تونس	مکزیک	قرقیزستان	ونزوئلا
آفریقای جنوبی	کویت	مالاوی	اندونزی	ساحل عاج
اسپانیا	کاستاریکا	بورکیانافاسو	مقدونیه	بنگلادش

جدول ۶ خلاصه آمارها برای شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت سال ۲۰۱۰ و امتیازات اجزای

آن را ارائه می‌دهد. با وجود پیشرفت در برخی امتیازها در پایین رتبه‌بندی شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت، نابرابری زیادی بین کشورهای با بالاترین و بدترین عملکرد هنوز باقی است.

جدول ۶. خلاصه آمارها

شاخص	میانگین	میانۀ	انحراف	حداقل	حداکثر
شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت	۵/۵	۵/۲	۱/۵	۲/۹	۸/۶
محیط حقوقی و سیاسی	۵/۲	۴/۷	۱/۹	۱/۶	۸/۹
حقوق مالکیت فیزیکی	۶	۵/۹	۱/۳	۳/۴	۸/۶
حقوق مالکیت فکری	۵/۱	۴/۸	۱/۸	۱/۸	۸/۵

بالاترین امتیاز امسال در هریک از اجزای اصلی، امتیاز ۸/۹ فنلاند در محیط حقوقی و سیاسی (LP) است. پایین‌ترین امتیاز در هرکدام از اجزای اصلی مربوط به محیط حقوقی و سیاسی چاد با ۱/۶ است. بالاترین امتیاز میانگین مربوط به جزء حقوق مالکیت فیزیکی (PPR) با ۶ است.

تغییرات در امتیازها (۲۰۰۹ - ۲۰۱۰)

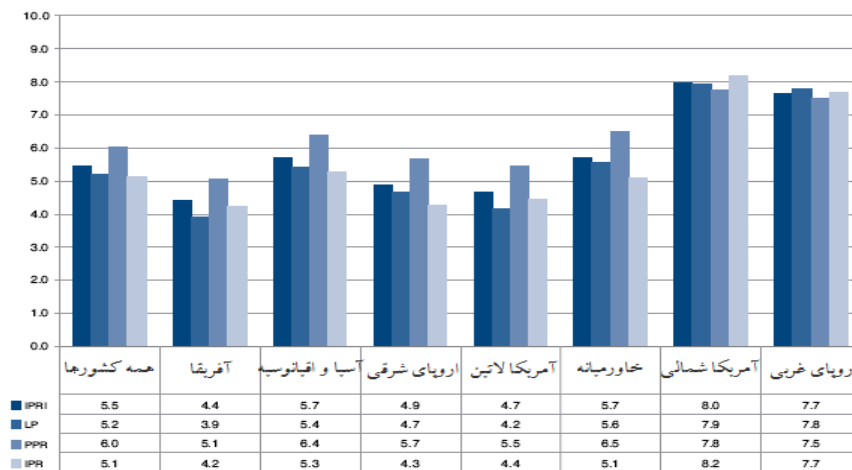
همان‌طور که قبلاً اشاره کردیم، مقایسه مستقیم رتبه‌بندی‌های بین ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰ امکان‌پذیر نیست چون به رتبه‌بندی سال ۲۰۱۰ تعداد ۱۰ کشور افزوده شده است. در نتیجه، برخی تغییرات در رتبه‌ها ممکن است ناشی از تغییرات در جمعیت کشورها باشد به‌جای اینکه عملکرد کشورها را با سال قبل مقایسه کند. برای تسهیل مقایسه نتایج بین ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰، نویسندگان در جداولی تهیه کردند که تغییرات در امتیازات برای شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت همچنین اجزای آن را ارائه می‌دهد. کشورهایی که امتیاز شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت آنها بیشترین بهبود را نسبت به سال ۲۰۰۹ داشته است گروه کشورهای متنوعی هستند. اینها شامل مونته‌نگرو، آذربایجان، زامبیا، رومانی، بنگلادش، چین، مصر، بوسنی و هرزگوین، آلبانی و مقدونیه است، اما کشورهای زیر عقب‌نشینی و کاهش در حقوق مالکیت را تجربه کردند: شیلی، کره جنوبی، ایتالیا، آلمان، اسرائیل، تایلند، ایسلند، مالزی، الجزایر و موریتانی.

توزیع منطقه شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت

نمودار ۱ میانگین امتیازات برحسب منطقه و جزء در گزارش شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت سال ۲۰۱۰ را ارائه می‌دهد. نسبت به گزارش ۲۰۰۹، برخی تغییرات در نسبت دادن کشورها به مناطق مختلف جهان داده شده است تا روابط اقتصادی و فرهنگی را بهتر منعکس سازد. مهمترین تغییر در کشور مکزیک بود که از آمریکای شمالی به آمریکای لاتین و کارائیب تغییر یافت. مکزیک نه فقط از نظر فرهنگی به آمریکای لاتین نزدیک‌تر است، بلکه با حذف آن از آمریکای شمالی، امکان مشاهده وضعیت قوی آمریکای شمالی در هر سه جزء میسر می‌شود. به‌همین ترتیب مالت از وضعیت سابق

خود در خاورمیانه و شمال آفریقا تغییر کرد و به اروپای غربی پیوست.

نمودار ۱. میانگین امتیازها برحسب منطقه و جزء

شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت و نتایج اقتصادی

فرض زیربنایی این بررسی، وجود همبستگی بین رژیم حقوق مالکیت مؤثر و تأثیر چشمگیر آن بر عملکرد اقتصادی یک کشور است. در واقع، متوجه می‌شویم که مطابق با توزیع درآمد متوسط بین کشورها در بیستک‌های شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت، کشورهای با امتیازات حقوق مالکیت قوی‌تر، معمولاً کشورهایی هستند که درآمدهای سرانه بالاتری دارند. کشورهای با امتیازات حقوق مالکیت ضعیف‌تر، درآمد سرانه پایین‌تری دارند. علاوه بر این، کشورهای با رژیم‌های حقوق مالکیت قوی‌تر، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بیشتری را جذب می‌کنند. سرانجام، کشورهای در حال توسعه با حقوق مالکیت قوی‌تر، رشد تولید ناخالص داخلی سرانه بالاتری نسبت به آنهایی دارند که به حقوق مالکیت احترام نمی‌گذارند. این اظهار نظر خصوصاً اهمیت می‌یابد هنگامی که نقش حقوق مالکیت در محو فقر را ملاحظه می‌کنیم.

نمودار ۲ نشان می‌دهد که به‌طور متوسط کشورهای در بیستک اول امتیازات شاخص بین‌المللی

حقوق مالکیت از درآمد سرانه هشت برابر هم‌تایان خود در پایین‌ترین بیستک برخوردار هستند.

محاسبات برای نمودار ۲ براساس میانگین‌های امتیازات شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت برای

دوره ۲۰۰۷-۲۰۱۰ و داده‌های مربوط به میانگین تولید ناخالص داخلی سرانه به‌صورت قدرت خرید

سرانه برای سال‌های ۲۰۰۵-۲۰۰۸ هستند. استفاده از میانگین‌ها امکان می‌دهد تا رابطه مستحکم‌تری

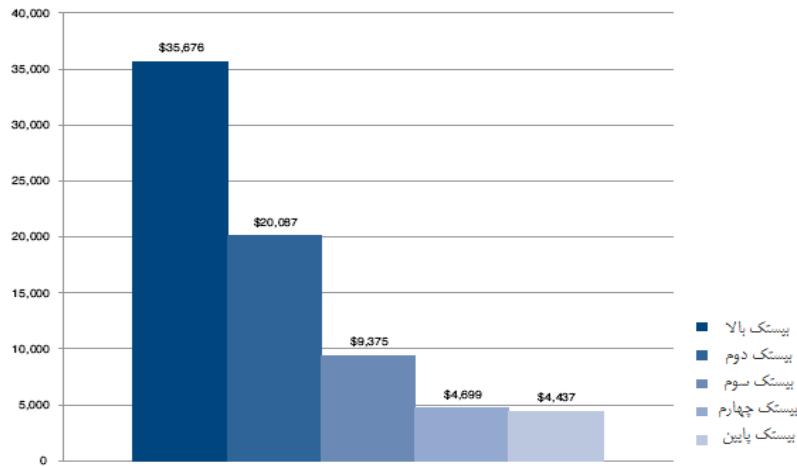
بین حقوق مالکیت و درآمد برقرار سازیم که احتمال دارد به‌واسطه چرخه‌های کسب‌وکار و سایر آثار

برون‌زا نوسان کند. وقتی فقط از امتیازات شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت و داده‌های سرانه تولید

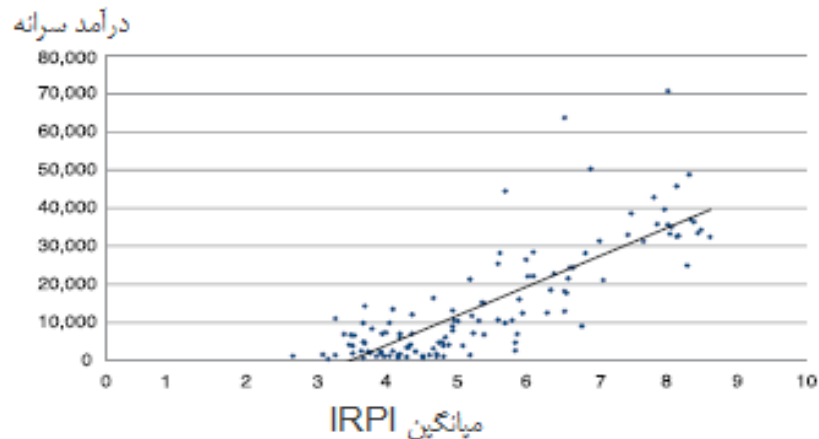
ناخالص داخلی برای آخرین سال استفاده کردیم نیز همان الگو را مشاهده کردیم.

نمودار ۲. میانگین درآمد سرانه برحسب بیستکهای شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت

نمودار ۳ رابطه بین امتیازات شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت و تولید ناخالص داخلی سرانه را نشان می‌دهد. امتیاز شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت رابطه قویاً مثبتی با تولید ناخالص داخلی سرانه دارد. ما مشاهده می‌کنیم که کشورهای با حمایت قوی‌تر از حقوق مالکیت در بین کشورهای با درآمد سرانه (تولید ناخالص داخلی) بالاتر هستند در مقایسه با کشورهایی که در پایین رتبه‌بندی شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت قرار دارند. رابطه مشابهی برای اجزای اصلی شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت نیز مشاهده شد.

نمودار ۳. رابطه بین شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت و تولید ناخالص داخلی سرانه

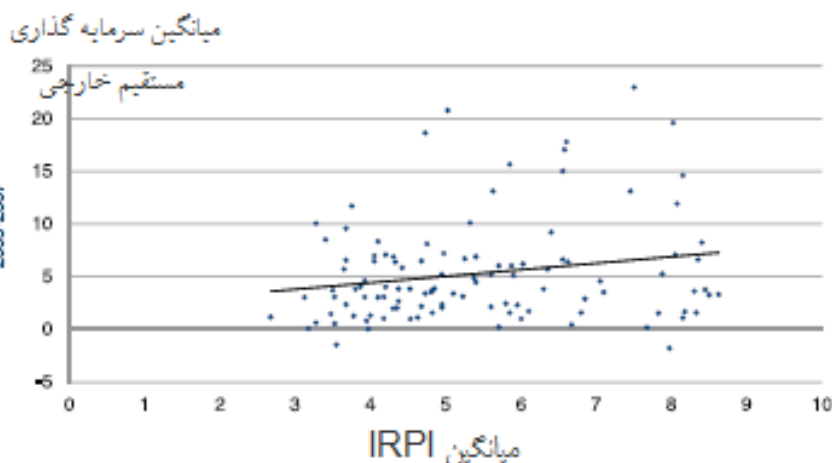

برای تحقیق بیشتر درباره نقش حمایت از حقوق مالکیت در توسعه اقتصادی، نویسندگان رابطه بین شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت و اجزای آن و سرمایه‌گذار مستقیم خارجی بررسی

کردند. نمودار ۴ نشان می‌دهد که رابطه مثبتی بین میانگین امتیاز شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت و میانگین ورود سرمایه‌گذار مستقیم خارجی که به صورت درصدی از تولید ناخالص داخلی محاسبه شده است وجود دارد. به همین ترتیب شکل‌های ۱۴ تا ۱۶ ثابت می‌کند که کشورهای با محیط‌های حقوقی و سیاسی بهتر و حمایت قوی از حقوق مالکیت فیزیکی، سرمایه‌گذار مستقیم خارجی بیشتری را جذب می‌کنند. این رابطه ظاهراً برای جزء حقوق مالکیت فکری ضعیف‌تر است، اما باید توجه داشت که داده‌های حقوق مالکیت فکری ناقص‌تر از سایر اجزا هستند. بنابراین نتایج ما به دلیل فقدان داده‌های جامع‌تر، مستعد ناسازگاری است. به علاوه، رابطه ظاهراً به دلیل وجود برخی متغیرهای پرت، از قبیل ایرلند که در بیستک اول مرتبه شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت قرار دارد، اما جهت معکوس چشمگیری در سرمایه‌گذار مستقیم خارجی را در سال ۲۰۰۵ تجربه کرد تا حدودی به هم خورده است. مجدداً میانگین‌ها را استفاده کردیم تا قادر به ایجاد روندهای بلندمدت باشیم.

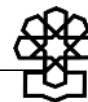
نمودار ۴. رابطه بین شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (درصد از تولید ناخالص داخلی)

تحلیل رگرسیون

از آنجا که تولید ناخالص داخلی سرانه، یکی از سنج‌های اصلی مورد استفاده برای ارزیابی به‌زیستی اقتصادی است، دقت بیشتری در آن می‌کنیم که چگونه از طریق تحلیل رگرسیون به شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت ارتباط پیدا می‌کند.

با تخمین رابطه بین شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت و تولید ناخالص داخلی سرانه از طریق این تحلیل، ما رابطه مثبت و معنادار آماری پیدا می‌کنیم. مشخصاً اینکه یک نقطه افزایش در امتیاز شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت، پیش‌بینی می‌کند که باعث ۷۶۹۴ دلار افزایش در تولید ناخالص داخلی سرانه می‌شود (با $R^2 = 0.17$). به عبارت دیگر، امتیاز شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت

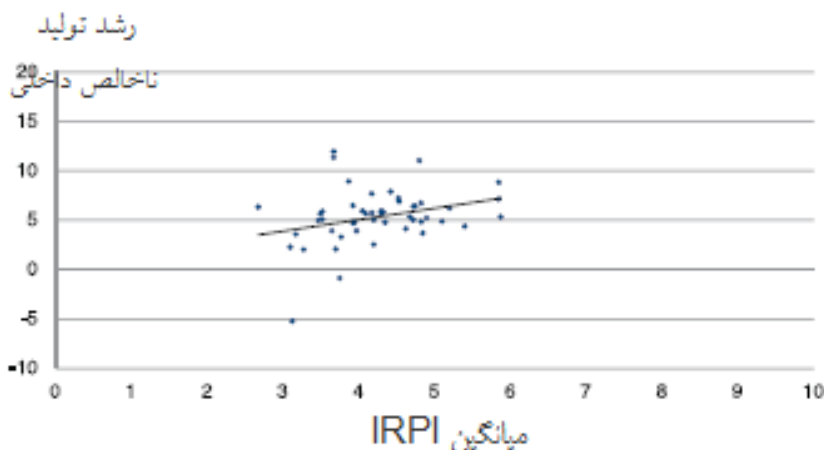

همبستگی بالایی با سطح توسعه اقتصادی دارد که به صورت تولید ناخالص داخلی سرانه اندازه گیری می شود. در واقع ضریب همبستگی بین این دو متغیر ۰/۸۲ است که نشانه ارتباط خیلی قوی است. به همین ترتیب، اجزای شاخص بین المللی حقوق مالکیت همبستگی بالایی با تولید ناخالص داخلی سرانه دارند. نتایج نشان می دهد که برای محیط حقوقی و سیاسی ضریب همبستگی نیز ۰/۸۲ است در حالی که ضریب همبستگی برای هر دو جزء حقوق مالکیت فیزیکی و حقوق مالکیت فکری عدد ۰/۷۵ به دست آمد.

باید توجه داشت که این تخمین ها همبستگی را نشان می دهد و لزوماً علّیت را به اثبات نمی رساند. یک روش پرداختن به مشکل همزمانی، دادن وقفه به سنجش حقوق مالکیت در هنگام تخمین اثر آن بر متغیر نتیجه اقتصادی است، اما با توجه به اینکه داده های در دسترس فقط چهار سالی را فعلاً دربر می گیرد، این راهبرد مؤثری نیست. این قضیه به خصوص در شرایطی معنادار است که تغییرات نهادها در چنین دوره کوتاهی معمولاً تغییرات زیادی در نتایج ایجاد نمی کند. علاوه بر این، ماهیت داده های جمع آوری شده، امکان کنترل ویژگی های کشوری مشاهده نشده ثابت در طی زمان (مثلاً تفاوت های قاعده مند که تغییر نمی کنند یا خیلی آهسته تغییر می کنند) را می دهد. با کنترل چنین تفاوت های خاص کشوری رابطه مثبت بین امتیازات شاخص بین المللی حقوق مالکیت و تولید ناخالص داخلی سرانه برقرار است.

نمودار ۵. رابطه بین شاخص بین المللی حقوق مالکیت و رشد تولید

ناخالص داخلی در کشورهای در حال توسعه

نتیجه‌گیری

بحران مالی جهانی و رکود اقتصادی که به دنبال آن رخ داد، درس ارزشمندی در اختیار ما گذاشت. حقوق مالکیت کاملاً تعریف شده شرط ضروری برای شکوفایی اقتصادها هستند. این حقوق همچنین عامل بهبودی سریع اقتصادها به‌شمار می‌روند. در شرایطی که بازارهای مالی هنوز دچار نابسامانی هستند و اقتصاد کشورها برای رسیدن به بهبود شرایط مبارزه می‌کنند، نیاز به درهم آمیختن دارایی‌های ماندنی اقتصادی است که در حال حاضر فاقد بازنمایی حقوقی بوده و یا به شکل ضعیفی ضمانت اجرا می‌یابند.

گزارش سال ۲۰۱۰ نشان داد در بین ۱۲۵ کشوری که در شاخص حقوق مالکیت جای گرفتند آن کشورهایی که همچنان در اوج هستند از تولید سرانه کاملاً بالاتری نسبت به پایین‌تر برخوردارند. این رابطه در مورد اجزای شاخص اصلی نیز برقرار است. بنابراین تأیید مجددی بر این نکته است که کشورهای دارای نظام‌های حقوقی و سیاسی مستحکم در جایگاه بهتری برای خوشه‌چینی از منافع حقوق مالکیت فیزیکی و فکری هستند.

گزارش امسال ثابت می‌کند که به‌رغم دوران پردردسر اقتصادی، کشورها همچنان به بهبود رژیم‌های حقوق مالکیت خویش ادامه می‌دهند و بنابراین در مسیر توسعه اقتصادی به پیش می‌روند، اما چون چند کشور پسر رفت از وضع موجود را تجربه کردند، آینده رشد و شکوفایی برای آنها به احتمال زیاد مبهم و سخت است.

درحالی که شواهد ارائه شده در این گزارش کاملاً متقاعدکننده هستند، نویسندگان از پژوهشگران دعوت می‌کنند تا رابطه بین حقوق مالکیت و برون‌دادهای اقتصادی را با استفاده از داده‌های شاخص‌های محاسبه شده به نحو دقیق‌تری نشان دهند. امیدواریم بررسی‌های بیشتر بتوانند به نحو کامل‌تری پیوند بین حقوق مالکیت مطمئن و به‌زیستی اقتصادی را آشکار سازند.

منبع و مأخذ

- International Property Rights Index 2010 Report Property Rights Alliance.

شماره مسلسل: ۱۰۴۹۸

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: گزارش شاخص بین‌المللی حقوق مالکیت در سال ۲۰۱۰ (شامل رتبه‌بندی کشورها از نظر احترام به حقوق مالکیت و استنتاج‌های آن)

نام دفتر: مطالعات فضای کسب‌وکار

مترجم: جعفر خیرخواهان

ناظر علمی: سیدامیر سیاح

متقاضی: معاونت پژوهشی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. حقوق مالکیت

۲. محیط کسب‌وکار

تاریخ انتشار: ۱۳۸۹/۸/۲۲